

ĮVYKIAI, PROBLEMOS, NUOMONĖS

LENKIJOS BAŽNYČIA PASMERKĖ LENKŲ NACIONALIZMĄ – Petras Maksimavičius	3
SEINŲ BAZILIKOJE KONCERTAVO „AŽUOLŲ KLUBAS“	4

KULTŪROS BARUOSE

„KLUMPIŲ SUNEŠTUVĖS“ – Asta Pečiulienė	5
„JOTVINGIŲ KELIAIS“ – Birutė Burdinaitė-Ołow	8
MOTINOS ŠVENTĖ SEINUOSE – Irena Gasperavičiūtė	10
ŠEIMOS ŠVENTĖ SUVALKUOSE – Birutė Burdinaitė-Ołow	12

TIKĖJIMAS

LIETUVA TURI NAUJĄ PALAIMINTĄJĮ – Marius Talutis	13
---	----

IŠĖJĘ NEGRĮŽTI

PALIKO ŠĮ PASAULĮ SEINŲ BAŽNYČIOS GIEDOTOJA ADELĖ JAKUBAUSKIENĖ – Janina Macukonienė	17
A. A. MOKYTOJAS VALENTAS ČĖPLA – Eugenija Pakutkienė	21
A. A. ROBERTAS DUDA – MŪSŲ KRAŠTO STUDENTŲ RĖMĖJAS – Irena Marcinkevičienė	24

SKELBIMAI

SPAUDA RAŠĖ

LIETUVOS ŽINIASKLAIDA	26
-----------------------------	----

Viršeliuose:

Pirmoji Komunija Punske (Virginijos Karčiauskienės nuotr.)
Pirmoji Komunija Seinuose (Irenos Gasperavičiūtės nuotr.)

REDAKCIJOS ADRESAS:

16-515 Puńsk, ul. A. Mickiewicza 23
tel./faks. 87 5161 416
www.e-ausra.pl
ausra@o2.pl

LEIDŽIA:

Lenkijos lietuvių draugija
16-500 Sejny, ul. Wileńska 9
tel./faks. 87 5162 125

Vyr. redaktorė – Irena Gasperavičiūtė
Redakcijos sekretorius – Petras Vitkauskas
Stilistė, korektorė – Birutė Burdinaitė-Ołow
Techn. redaktorė – Aldona Jonušonytė

KORESPONDENTAI: Petras Maksimavičius,
Eugenija Pakutkienė, Jurgita Stankauskaitė

Spausdino „Aušros“ leidyklos spaustuvė.

Numeris pasirašytas spaudai 2017-06-13.

Rankraščiai taisomi ir trumpinami redakcijos
nuožiūra. Redakcijos nuomonė nebūtinai sutam-
pa su autorių nuomone.

„Aušros“ redakcijos sąskaita:

BS Sejny O/Puńsk, ul. A. Mickiewicza 52,
16-515 Puńsk
Nr. 33 93540007 0070 0000 0198 0008
SWIFT / BIC kodas: POLU PL PR

Lenkijos lietuvių draugijos sąskaita:

BS Sejny, ul. Powstańców Sejneńskich 1, 16-500 Sejny
Nr. 23 93540007 0000 0000 0198 0002
SWIFT / BIC kodas: POLU PL PR

RUCH S.A. vykdoma prenumerata

Spausdinto leidinio prenumeratą galima užsakyti
tiesiogiai interneto tinklapyje www.prenumerata.ruch.com.pl. Kilus klausimų, prašom rašyti el. p.
adresu prenumerata@ruch.com.pl arba skambinti
„RUCH“ Klientų aptarnavimo centrui tel. 22 693
70 00 arba 801 800 803 (darbo dienomis 7-17 val.).
Skambučio kaina priklauso nuo operatoriaus.

Zrealizowano dzięki dotacji Ministra Spraw
Wewnętrznych i Administracji.

Ministerstwo
Spraw Wewnętrznych
i Administracji

Projektą iš dalies remia
Spaudos, radijo ir tele-
vizijos rėmimo fondas
(26-27 psl.).

SPAUDOS,
RADIJO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

Mieli skaitytojai!

IRENA GASPERAVIČIŪTĖ

Pavasario švenčių maratonas mūsų krašte vis dar nesibaigia. Tai ne vien kultūriniai renginiai, bet ir religiniai. Štai birželio 3 d. Punske, o birželio 4 d. Seinų parapijos lietuviai vaikai priėjo Pirmosios Komunijos. Punske vaikučių buvo 32, o Seinuose 12 – šiemet visi iš „Žiburio“ mokyklos.

Kitas visai mūsų tautai svarbus religinis išgyvenimas – Teofiliaus Matulionio beatifikacija. Kaišiadorių vyskupas Teofilus Matulionis pripažįstamas kankiniu ir 2017 m. birželio 25 d. Vilniuje bus skelbiamas palaimintuoju. Mūsų krašto žmonės rengiasi kas autobusais, kas privačiai vykti į Vilnių ir kartu dalyvauti tokiam svarbiame įvyky. Antrindama kunigui Mariui Talučiuui raginu visus dar neapsisprendusius dalyvauti beatifikacijos iškilmėse. Beje, tradicinis Lenkijos lietuvių ansamblių sąskrydis, planuotas rengti birželio 25 d., dėl iškilmų Vilniuje vyks savaite anksčiau, t. y. birželio 18-ąją.

Beje, šių metų pavasaris atnešė ne vienam ir širdgėlos. Deja, „Aušros“ kertele „Išėjusiems negrįžti“ užpildyta. Šiame numeryje rasite prisiminimų apie mokytoją Valentą Čėplą ir Adelę Jakubauskiene – kaip sako straipsnio apie ją autorė Janina Macukonienė – vieną iš aktyviausių dešimtį metų trukusio uždrausto lietuviško giedojimo Seinų bazilikoje dalyvių.

Žinoma, palaidojame daugiau žmonių – visi jie palieka tam tikrus ženklus mūsų visuomenėje. Deja, daug jų lieka nepaminėti mūsų leidinyje. Dažniausiai dėl to, jog nei vienas „Aušros“ žurnalistas jų nepažįsta tiek, kad imtųsi apie juos rašyti. Taigi norėtusi paraginti – rašykite apie mūsų krašto žmones. Rašykite apie gyvus – tai didžiausias mūsų krašto turtas, o jei nespėsite – parašykite apie išėjusiuosius amžinybėn...

Lenkijos Bažnyčia pasmerkė lenkų nacionalizmą

PETRAS MAKSIMAVIČIUS

Labai teigiamai reikėtų vertinti pastangas didinti visuomenės patriotizmą, skatinti ją labiau puoselėti savo tradicijas, rūpintis kultūros paveldu, kalba, galų gale siekti kuo spartesnės tėvynės ekonomikos plėtros ar stiprinti išorinį saugumą. Tokia pozityvi energija gali burti visuomenę labai prasmingiems darbams. Kaip pavyzdį galime paminėti daugybę nevyriausybių organizacijų, draugijų, fondų, kurių nariai visuomeniniais pagrindais, aukodami savo laisvalaikį, stengiasi populiarinti iš tėvų ir senelių paveldėtas vertybes. Problemų kyla tada, kai skirtingi žmonės skirtingai įsivaizduoja, kaip šiuos tautinius tikslus pasiekti. Tada prasideda sumaištis. Priešprieša patriotizmui gali būti egoizmas, t. y. noras rūpintis tik asmeniniais reikalais, siekti asmeninės naudos. Tai kartu ir ignoravimas to, ką kiekvienas gavome iš praeities kartų – kalbos, istorijos, tradicijų, tautinių idėjų. Tačiau šalia asmeninio egoizmo yra ir tautinis egoizmas. Kaip tada vertinti tautinį egoizmą, kai žmonės nesielgia egoistiškai savo tautiečių atžvilgiu, gina jų interesus, kiek išgalėdami padeda jiems, demonstruoja ryšį su tautinėmis idėjomis, tačiau tuo pat metu rodo egoizmą kaimynų, kitų tautų, kultūrų atžvilgiu? Kaip šiuos dalykus suderinti? Dvasininkai ne kartą pabrėždavo, kad toks elgesys nedera katalikams. Tačiau dažniausiai vengdavo nubrėžti aiškesnę ribą arba pateikti konkrečius gyvenimo pavyzdžius, kur baigiasi patriotizmas ir prasideda tautinis egoizmas arba nacionalizmas. Tai nėra lengvas uždavinys, kadangi

kiekvienas žmogus yra skirtingas, skirtingoje aplinkoje auga, skirtingą išsilavinimą įgyja ir dažnai dėl skirtingos gyvenimo patirties skirtingai supranta jį supantį pasaulį. Tačiau taip pat ne išeitis tai nutylėti. Tie, kas visuomenės akyse laikomi autoritetais, turėtų pareikšti savo nuomonę, nepaisant to, kaip toji nuomonė bus plačios visuomenės priimta ir ar į ją bus įsiklausyta.

Neseniai, 2017 m. kovo mėnesį, Lenkijos vyskupai paskelbė dokumentą, kurį pavadino „Kriščiioniškąja patriotizmo forma“ („Chrześcijański kształt patriotyzmu“). Neilgai apie šio dokumento turinį buvo diskutuojama. Kaip dažnai nutinka, užgožė jį einamieji politiniai reikalai ir nesibaigiančios diskusijos apie Lenkijos vietą Europoje ir pasaulyje. Šiame kontekste vyskupų paskelbtas dokumentas yra svarbus, kadangi parodo dvasininkų požiūrį į tai, kaip, pasak jų, turėtų atrodyti modernus patriotizmas ir kaip tarnauti tautos ir valstybės interesams. Sunku šiandien atsakyti į klausimą, kiek tame dokumente išsakytos mintys paveiks visuomenės požiūrį ir ar jos pateks į kiekvieną Lenkijos parapiją, tačiau dokumentas teisingai parodo nuolatos didėjančią pavojų, kad nacionalistiniai šūkių ir elgesio formos vis labiau bus pridengiamos katalikiškais simboliais. Tokie procesai jau vyksta ir, matyt, tai sukėlė vyskupams susirūpinimą. Daug kas pabrėžia, kad šis dokumentas pavėluotas ir kad Lenkijos Katalikų Bažnyčia jau prarado įtaką kai kuriems procesams Lenkijos visuomenėje, o kai kurias

elgsenos normas per ilgai toleravo ar joms net pritardavo. Tai palengvino nacionalistinių nuotaikų plitimą. Tačiau reikėtų pritarti ir tiems, kurie sako, kad toks Bažnyčios hierarchų balsas labai reikalingas, o panašaus pobūdžio dokumentų rengimas ir paskelbimas bažnytinėje organizacijoje visada ilgai užtrunka.

Taigi apie ką šiame dokumente rašo Lenkijos Bažnyčios vadovai? Jie stengiasi parodyti, kurios patriotizmo formos ar apraiškos laikytinos geromis, o kurios blogomis. Jie ragina atsigręžti į Abiejų Tautų Respublikos tradicijas, kur buvo gerbiamos įvairios kultūros, susitaikyti su kaimyninėmis tautomis, vengti jas nuolat kaltinti dėl patirtų skriaudų. Vyskupai taip pat ragina įvairių rengiamų istorinių inscenizacijų metu „nesigrožėti“ tautos patirtomis žaizdomis. Pasak jų, tokių vaidinimų metu neįmanoma atkurti to meto įvykių, todėl visuomet kyla pavojus iškreipti arba supaprastinti

istorinį pasakojimą. Jeigu taip įvyksta, visuomenė klaidinama, žaidžiama jos tautiniais jausmais. Dokumente smerkiamas nacionalizmas, nukreiptas į svetimtaučius, ir raginama kurti „atvirojo patriotizmo“ modelį. Be kita ko, dvasininkai pabrėžia, kad negalima eisenos priekyje nešti kryžiaus ar kitų religinių simbolių, kai eisenos dalyviai (jeigu jie yra tikintys) skanduoja nepakantos žodžius ir demonstruoja agresiją kitų atžvilgiu.

Dokumente atsispindi popiežiaus Jono Pauliaus II mokymas. Vyskupai primena, kad kaip tik tuo metu, kai Lenkija buvo tolerantiška ir atvira kitoms tautomis ir kultūroms, ji išgyveno savo stiprybės „aukso amžių“. Jie ragina nevyriausybinės organizacijos, mokytojus, sporto klubų vadovus, istorinių inscenizacijų kūrėjus puoselėti atvirą ir modernų patriotizmą. Primena, kad patriotizmas – tai protingas rūpinimasis tėvynės reikalais. Vyskupai taip pat atkreipė dėmesį į lokalinį lenkų patriotizmą,

kurio puoselėtojai, pasak jų, turėtų atsizvelgti į vietinės bendruomenės kultūrinę, kalbinę specifiką. „Lenkija turi būti piliečių bendruomenė, kuri išsaugo savo gyvenamoje vietoje puoselėjamas tradicijas, kultūrą, tapatybę“, – teigiama dokumente.

Vienas įtakingo Lenkijos dienraščio publicistas, mano manymu, taikliai pažymėjo, kad Lenkijos Bažnyčios hierarchų dokumentas yra svarbus ir reikalingas, tačiau neaptykantis ir rasistinio elgesio jis nesusstabdys. Šiuos reiškinius jis galėtų padėti sustabdyti tada, jeigu dokumente išdėstytas mintis, raginimus ir prašymus tikintieji vis dažniau girdėtų kiekvienoje, net pačioje mažiausioje ir atokiausioje nuo Varšuvos, Lenkijos parapijoje per pamokslus ir tikybės pamokas. Vyskupų išsakyti žodžiai turėtų būti paskatinimas iš naujo permąstyti, ar tie procesai, kurie vyksta artimiausioje mūsų aplinkoje, atitinka jų išsakomus lūkesčius.

Seinų bazilikoje koncertavo „Ažuolų klubas“

Gegužės 27 d. Seinų bazilikoje koncertavo prof. Povilo Gylio vadovaujamas vyrų choras „Ažuolų klubas“. Koncertą surengė Seinuose ir Punske veikiančio III amžiaus universiteto dalyviai, taip pagerbdami 90-ąjį gimtadienį švenčiantį šio krašto menininką A. Strumilą (A. Strumilło). Seinų bazilikoje skambėjo J. Naujalio, V. Miškinio, A. Vedelio, P. Česnokovo, A. Lotti ir kitų žinomų lietuvių ir užsienio kompozitorių kūriniai.

Mintis įkurti „Ažuolų klubą“ gimė daugiau nei šimtui vyrų uždainavus bendrame koncerte. Tuomet nutarta susiburti ir imtis ne tik muzikinės veiklos, bet ir palaikyti bei finansškai remti

„Ažuoliuko“ chorą, kaupiti archyvinę medžiagą. Prasidėjo jis nuo 60 narių, dabar jau yra 160. Klube gali būti visi tie, kas šiek tiek dainavo „Ažuoliuke“.

„Ažuoliuko“ choras įkurtas daugiau kaip prieš 50 metų. Šiandien jį sudaro

8 chorai. „Ažuolų klubo“ veikloje dalyvaujantys chorų veteranai – ir broliai, ir tėvai su sūnumis. Klubo nariai viliasi, kad jo veikloje bus galima sulaukti ir trijų kartų. O gyvuoti ir koncertuoti vyrai žada tol, kol turės energijos.

Petro Maksimavičiaus nuotr.

„Klumpių suneštuvės“

ASTA PEČIULIENĖ

Gegužės 20-osios vakarą Punsko lietuvių kultūros namuose vyko pirmosios „Klumpių suneštuvės“ – liaudies muzikos ir šokių vakaras, kuriame dalyvavo trys ansambliai: viena ryškiausių Lietuvoje Kėdainių kultūros centro liaudiškos muzikos kapela „Vilainiai“ (vad. Antanas Mikalauskas), Punsko LKN kapela „Klumpė“ (vad. Jonas Zakaravičius) ir šokių grupė „Vyčiai“ (vad. Asta Pečiulienė). Į šį vakarą slapta nuo savo pačutės Marės (Ina Pečiulytė) „klumpes atsi-nešė“ ir Pilypas (Rimas Misiukonis). Vakaro „pravadyrius“ Pilypas supa-žindino visus „Klumpių suneštuvė“ dalyvius ir nustatė, kokia tvarka kas pasirodys. Pirmiausia sceną užleido šeimininkams – punskiečiams, vėliau pakvietė svečius iš Kėdainių.

„Klumpė“ ir „Vyčiai“ – daugumai publikos puikiai pažįstami, šiam va-
karui paruošė lietuvių liaudies dainų,

romansų, melodijų ir keletą šokių. Darniai ir sodriai skambėjo moterų, vyrų bei kartu atliekamos „Klumpės“ dainos, kaip antai: „Pirkios langas“ (žodž. A. Sidlausko, muz. J. Zakaravičiaus), „Vakaro smuikas“ (žodž. S. Nėries, muz. J. Zakaravičiaus) ar humoristinė „Aš esu žmogus“ (au-
toriai nežinomi), kurias pajvairino „Vyčių“ šokiai: „Siuntė Marę į Ža-garę“ (choreogr. B. Viktoravičiūtės, lietuvių liaudies muzika aranžuota R. Gintausko), „Apsuktinis“ (chore-
ogr. A. Gružienės, muz. D. Daknio) bei „Bėgtinė paskutinė“ (choreogr. E. Žičkos, lietuvių liaudies muzika harmonizuota V. Bagdono).

Pertraukas tarp muzikinių kūrinių pajvairino griežtos, tvirto charak-
terio, šimtadarbės Marutės ir nuo-lankaus, ramaus Pilypuko buitinės problemos. Žmona plūdo vyrą už nerūpestingą elgesį, nenudirbtus namų apyvokos darbus, už tai, kad

vis skuba į kokias nors vakaruškas... Tas aiškino, kad jam visur įdomu, o jau liaudies muzika ypatingai širdį glosto. Pilypas, kad ir labai bijodamas net savo žmonelės žvilgsnio, išsiruošė į vakaruškas. Išgyvenęs žmonos plūdimą, pakvietęs ją šokti, vos ne-sprogo iš įsiučio pamatęs, kad ta jo dievobaiminga Marė šoka su kitais kaimo bernais. Būtų iki muštynių priėję, jei ne kiti „Klumpių suneš-tuvių“ dalyviai. Vis dėlto konfliktas buvo numalšintas, kuomet pastarieji prižadėjo ateiti talkon pas Pilypą ir padėti nudirbti jam visus užsilikusius darbus, dėl kurių Marė ir siuto.

„Vyčius“ šiame koncerte pirmą kartą išvydome vilkint naujais rūbais. Už šią naudingą ir prasmingą dovaną norime nuoširdžiai padėkoti Lietu-
vos Respublikos kultūros ministerijai, Lietuvos nacionaliniam kultūros centrui bei LR konsulato Seinuose vadovui Vaclavui Stankevičiui, kurio

Virginijos Karčiauskienės nuotr.

pastangomis šiuos rūbus įsigijome.

„Klumpė“ turtinga ne tik gausybe savo gyvavimo metų (pernai šventė 50-metį), bet taip pat neįkainojamais dalyviais. Šiomet iš ansamblio palydėjome ilgametį saviveiklininką, nepaprasto balso savininką Viktorą

Murauską iš Vaiponios. Ir jam, ir jo žmonai Genutei padėkojome įteikdami gėlių puokštes, linkėdami dar daug gražių ir prasmingų gyvenimo metų, artimųjų meilės ir supratimo. Iš „Klumpės“ išleidome taip pat Punsko Kovo 11-osios licėjaus

dalyvaujantis kultūrinėje veikloje, 50 metų atidavęs „Klumpei“, grodamas įvairiais instrumentais: mušamaisiais, armonika ir smuiku (kurie jo rankose skamba viliojančiai ir patraukliai), rašydamas kapelos metraštį bei eidamas ansamblio seniūno pareigas. Šia proga

abiturientę Gabrielę Krakauskaitę – kapelos nepavaduojamą klarnetininkę, kuri nepaisant gausybės užsiėmimų rasdavo laiko subtiliais klarneto garsais pajavairinti liaudiškas dainas ir muziką.

Ir dar vienu asmeniu gali pasididžiuoti „Klumpė“ – Valentu Uzdila, savamokslu muzikantu, kokių šiais laikais vienetai! Jis kol kas vienintelis žmogus, jau 50 metų

Virginijos Karčiauskienės nuotr.

Virginijos Karčiauskienės nuotr.

Virginijos Karčiauskienės nuotr.

V. Uzdila buvo pasveikintas, linkėjome jam groti „Klumpėje“ kuo ilgiau.

Antrojoje koncerto dalyje pluoštą skambių, romantiškų dainų atliko „Vilainių“ kapela. Daugeliui jų muziką ir žodžius yra parašęs kapelos vadovas Antanas. Mūsų „Klumpė“ ne kartą svečiavosi Kėdainiuose, grojo kartu su minėta kapela Lietuvos TV laidoje „Duokim garo!“, todėl labai norėjosi pasikviesti draugus ir pas save. Atsiradus progai – tai ir padarėme.

Koncerto pabaigoje „Vilainių“

kapelai įteikėme „Klumpių suneštuvų“ suvenyrą – renginį simbolizuojančias ant medinės lėkštutės sulipusias dvi dailias klumpaites. Jas iš medžio išdrožė mūsų kraštiečiai, auksarankis Jonas Makauskas iš Kreivėnų. Tikimės, kad kitais metais į „Klumpių suneštuves“ pasikviesime kitą šaunią lietuvišką kapelą.

Karštai dėkojame visiems, kurie dalyvauja Punsko LKN saviveikloje, kurie ateina pasižiūrėti paruoštų

koncertų, taip pat visiems patarnaujantiems, kurie koncerto metu plūša, kad galutinis efektas būtų geras. Išskirtiniai padėkos žodžiai visiems „Klumpės“ ir „Vycių“ dalyviams, Robertui Slovikiui, Raimundui Venslauskui, Julijai Čėplienei, Teklei Paransevičienei, Vytautui Staskevi-

Virginijos Karčiauskienės nuotr.

Virginijos Karčiauskienės nuotr.

čiui, Valentinei Berneckienei ir Birutei Vydrienei. Jūsų darbas neįkainojamas. Ypatinigi padėkos žodžiai koncerto vedėjams Inai Pečiulytei ir Rimui Misiukoniui, kurie taikliomis replikomis linksmino susirinkusius žiūrovus.

Punsko lietuvių kultūros namų ansamblių veiklą 2017 m. remia Lenkijos vidaus reikalų ir administravimo ministerija. Už paramą esame nepaprastai dėkingi.

„Jotvingių keliais“

BIRUTĖ BURDINAITĖ-OLŲ

Gegužės 20 dieną Suvalkuose vykusiame renginyje „Jotvingių keliais“ paminėti net keturi jubiliejai: Suvalkų „Vienybės“ draugijos 110-osios, Lenkijos lietuvių draugijos (LLD) Suvalkų skyriaus 55-osios, ketvirtinio leidinio „Suvalkietis“ bei lietuviškų šv. Mišių atnašavimo 25-osios metinės.

Iškilmingos šventės pradžioje kun. Andžejus Opanovskis (Andrzej Opanowski) Švč. Jėzaus Širdies bažnyčioje suvalkiečių intencija atnašavo šv. Mišias, kurių metu giedojo Suvalkų lietuvių bažnytinis choras. Paskui oficialiajai daliai susiburta Suvalkų 9-osios pagrindinės mokyklos sporto salėje.

Suvalkų ansamblis „Ančia“

Akordeonistų duetas

LLD Suvalkų skyriaus pirmininkė Onutė Virbylienė pasveikino atvykusiuosius į šventę. Joje tarp kitų dalyvavo: LLD pirmininkas Algirdas Vaicekuskas, Lenkijos lietuvių etninės kultūros draugijos pirmininkė Aldona Vaicekuskienė, Punsko lietuvių kultūros namų direktorė Asta Pečiulienė, Punsko valsčiaus viršaitis Vytautas Liškauskas, lietuviškų radijo ir televizijos laidų žurnalistai Rūta Burdinaitė ir Robertas

Slovikas, bičiuliai iš Lietuvos – Alytaus rajono literatų klubo „Tėkmė“, Marijampolės literatų klubo „Sietynas“, Kalvarijos literatų klubo „Rasa“, Vilkaviškio rajono literatų klubo „Seklyčia“ kūrėjai (pastarieji lankėsi pirmą kartą).

Jubiliejų minėjimas pradėtas Lietuvos himnu, atliekamu choro „Ančia“, pritariant visiems susirinkusiems. Kazimieras Baranauskas, skaitydamas pranešimą, priminė svarbiausius su minimais jubiliejais susijusios istorijos faktus.

XX a. pradžioje Suvalkuose buvę apie 20 tūkst. gyventojų, tarp jų 400 (2 proc.) lietuvių. Visuomenininko, pedagogo, filosofo kun. dr. Juozo Stankevičiaus ir kitų pastangomis 1907 m. čia pradėjo veikti

savarankiška „Vienybės“ draugija (80 narių), choras, instrumentinis orkestras, mėgėjų teatras, biblioteka. Pirmojo pasaulinio karo metais ir 1919–1920 m. ginkluoto konflikto su Lenkija laikotarpiu Suvalkų lietuvių bendruomenė išgyveno nuopuolį ir išsisklaidė. Tik po Antrojo pasaulinio karo ją ėmė gaivinti nuo Punsko ir Seinų besikeliųjų gyventojai.

Kultūrinę ir visuomeninę veiklą suvalkiečiai pradėjo 1962 m. Gegužės 5-ąją Emilijos Goberienės, Vitaliaus Tumelio, Juozo Kajacko ir kitų pastangomis įkurtas Lietuvių visuomeninės kultūros draugijos Suvalkų ratelis, vėliau pavadintas skyriumi. Gavus kuklias patalpas būstinei įrengti, klubui suteiktas buvusios draugijos vardas „Vienybė“.

1992 m. pasirodė vienkartinis biuletenis, vėliau pavadintas ketvirtiniu Suvalkų lietuvių leidiniu „Suvalkietis“. Tais pačiais metais leista du kartus per mėnesį Švč. Jėzaus Širdies bažnyčioje atnašauti lietuviškas Mišias.

Netrukus atsigavo ir saviveiklininkai: teatro mėgėjai, dainininkai. Pirmoji dainininkų grupė, vadovaujama Gintauto Marcinkevičiaus, pasivadino „Suvalkų vyrais“. Nuo 2001 m. sėkmingai pasirodo mišrus „Ančios“ ansamblis, kuriam anksčiau vadovavo Gediminas Kraužlys, dabar – Vytautas Batvinskis. Teatro mėgėjai pasirinko „Sūduvio“ vardą. Jie spektaklius rodydavo Punske, Seinuose, Lietuvoje. Teatru vadovavo Juozas Jankauskas, Juozas Vaznelis, Teresė Uzdilaitė ir Aldona Kavaliauskienė.

2000 m. Petronėlė Babkauskaitė subūrė Lietuvių literatūros ir istorijos mėgėjų būrelį. Jo dalyviai 2007 m. išleido pirmą keturių autorių straipsnių rinkinį „Suvalkų lietuviai“. Iki 2016 m.

pabaigos suvalkiečiai išleidę devynias knygas.

Kazimieras Baranauskas paminėjo labiausiai nusipelnčius jau mirusius veikėjus: Emiliją Goberienę, Jurgį Goberį, Oną Balcevičienę, Joną Zimnicką, Stasį Vitkauską, Albiną Malinauską, Vitalių Tumelį, Gintautą Marcinkevičių. Nepamiršo išvardyti ir ypač daug energijos, darbo bei materialinių išteklių paaukojusių Suvalkų skyriaus pirmininkų. Šias pareigas paeiliui ėjo: Juozas Kajackas, Sigitas Vailionis, Jonas Zimnickas, Vitalius Tumelis, Kazimieras Baranauskas, Česlovas Vaicekauskas, Kostas Leončikas, Albertas Žardeckas, Gintautas Marcinkevičius, Vytautas Senda, Teresė Uzdilaitė, Juozas Vaznelis ir dabar – Onutė Virbylienė. Mirusių veikėjų atminimą pagerbta minute tylos.

Šventės meninėje dalyje pasirodė „Ančios“ ansamblis, paruošęs pluoštą patriotinių dainų ir romanų. Lietuvių kalbos pamokas lankančios mokinukės su mokytojomis paskaitė Suvalkų lietuvių kūrybos, o moksleivis Juozas Šimilevičius pagrojo akordeonu. Vėliau jis pasirodė ir duete su „Ančios“ vadovu Vytautu Batvinsku.

Keturių jubiliejų proga suvalkiečius pasveikino, įteikdami gėlių ir dovanų, atvykę svečiai. LLD pirmininkas Algirdas Vaicekauskas įteikė padėką už ilgametę veiklą lietuviybės labui „Suvalkiečio“ redaktoriui Kazimierui Baranauskui, o LLD Suvalkų skyriaus pirmininkė Onutė Virbylienė – pirmajam Suvalkų skyriaus pirmininkui Juozui Kajackui. Šiltus padėkos už gražią draugystę žodžius Suvalkų lietuviams skyrė ir Lietuvos literatų klubų atstovai.

Vėliau dalis šventės dalyvių išvyko pakeliauti „Jotvingių keliais“. Jie lankė įdomią „Jotvingių menę“ Šiurpilyje, žingsniavo piliakalnių papėdėmis. Tokioje nuostabioje aplinkoje surengti poezijos skaitymai. Degant laužui, skambėjo Lietuvos literatų ir suvalkiečių eilės bei akordeonu atliekamos melodijos.

Grįžus į Suvalkus dar „Vienybės“ klube smagiai pabendrauta prie vaišių stalo, pasidalinta šventės išpuščiais ir padainuota.

Renginio rėmėja – Lenkijos Respublikos vidaus reikalų ir administravimo ministerija.

Išvykos „Jotvingių keliais“ dalyviai

Motinos šventė Seinuose

IRENA GASPERAVIČIŪTĖ

Motinos diena – turbūt viena svarbiausių švenčių metuose. Jos ištakos siekia senovės Graikijos ir Romos laikus. Tuomet buvo garbinamos motinos-deivės, simbolizuojančios vaisingumą ir derlingumą. Keitėsi epochos, kito tikėjimai – išnyko deivių kultas, bet pagarba Motinoms išliko tūkstantmečius. Istorijai įvairiai besiklostant paskirose pasaulio šalyse motinos sveikinamos skirtingu laiku: Lietuvoje Motinos diena švenčiama gegužės pirmąjį sekmadienį, Lenkijoje gegužės 26-ąją, JAV, Australijoje, Belgijoje ir daugely kitų šalių – gegužės antrąjį sekmadienį. Beje,

daugiausia kraštų motinas sveikina pavasarį, pradėdant kovo mėnesiu.

Motina tapatinama su žeme: ji išaugina vaikus, kaip žemė – derlių.

Mūsų krašte taip pat gyva tradicija švęsti Motinos dieną. Punske jai

„Žiburio“ dainininkės

Silvijos Liaukėvičiūtės nuotr.

Darželinukai

Silvijos Liaukėvičiūtės nuotr.

Iš kairės: Paulina Pečiulytė, Vaiva Vaičekauskaitė

Silvijos Liaukėvičiūtės nuotr.

„Žiburio“ kapela

Silvijos Liaukėvičiūtės nuotr.

Vokalinis ansamblis „Intro“

Silvijos Liaukėvičiūtės nuotr.

Šokių grupė „Seina“

Silvijos Liaukėvičiūtės nuotr.

skirtą koncertą jau keletą dešimtmečių rengia choreografinis sambūris „Jotva“. Seinuose dar tik kuriasi Motinos dienos minėjimo paprotys. Kadangi punskiečiai rengia koncertą pirmąjį gegužės sekmadienį, seiniškiai nuo scenos mamas sveikina gegužės 26 dieną.

Taigi šiais metais Seinų „Lietuvių namai“ ir Seinų lietuvių „Žiburio“ mokykla sveikino mamas ir tėčius (artėjančios Tėvo dienos proga) surengtu šventiniu koncertu, aišku, pabaigoje įteikdami mamoms gėlių. Penktadienį scenoje matėme dainuojančius darželinukus, pradinukus, IV–VI klasių grupę ir Simoną Zubavičiūtę (juos paruošė mokytojas Juozas Pileckas), „Žiburio“ kapelą (vad. Vytautas Gavutis), šokėjus: pradinukų grupę, IV–VI klasių grupę ir gimnazistus (vadovės Irena Vaicekauskienė ir Alina Dzimida). Lilija Balulytė ir Onutė Karaneckaitė deklamavo eiles, skirtas motinoms (paruošė Janina Macukonienė). Koncerto pabaigoje pasirodė „Lietuvių namų“ ansambliai, t. y. moterų vokalinė grupė „Intro“ (vad. Juozas Pileckas) ir savo scenoje debiutavusi šokių grupė „Seina“ (vad. Alina Dzimida). Nors nebuvo išvengta techninių nesklandumų, koncertų salė buvo pilna (laisvų sėdimų vietų nesimatė), o renginys nuotaikingas, alsuojantis gyvybe ir nuoširdumu.

Mielos mamos, dar kartą sveikiname su Jūsų švente! Gyvuokite ilgai sveikos ir laimingos!

Šeimos šventė Suvalkuose

BIRUTĖ BURDINAITĖ-OŁÓW

Suvalkuose lietuvių kalbos pamokos vyksta dviejose vietose: 7-ajame mokyklų komplekse, kur mokosi pagrindinių mokyklų ir gimnazijų mokiniai, ir 4-ajame mokyklų komplekse, kur renkasi vidurinių mokyklų moksleiviai. Gegužės 30 dieną visi mokinukai su lietuvių kalbos mokytoja Terese Jonuškiene pakvietė tėvelius, kitus šeimos narius bei Lenkijos lietuvių draugijos Suvalkų skyriaus pirmininkę Onutę Virbylienę į Šeimos šventę.

Į 7-ojo mokyklų komplekso salės sceną išėjo visai nemažas būrys atlikėjų. Jaunesnieji ir vyresnieji mokiniai dainavo, grojo, šoko, deklamavo eiles, dėkodami Mamai ir Tėveliui už meilę, rūpinimąsi, buvimą visada šalia.

Programėlei pasibaigus, įteikus atvykusiems svečiams gėlių ir kartu nusifotografavus visi dar pakviesti į klasę, kur paprastai vyksta lietuvių kalbos pamokos, pasivaišinti.

Onutės Virbylienės nuotr.

Onutės Virbylienės nuotr.

Lietuva turi naują palaimintąjį

MARIUS TALUTIS

Praėjusių metų gruodžio 2 dieną viso pasaulio lietuvius pasiekė džiugi žinia – Popiežius Pranciškus, atlikdamas apaštalo Petro Įpėdinio tarnystę, naudodamasis apaštalinio autoritetu, patvirtino, jog Kaišiadorių vyskupas Teofilus Matulionis pripažįstamas kankiniu ir 2017 m. birželio 25 d. Vilniuje bus skelbiamas palaimintuoju. Tai didis džiaugsmas ir garbė visiems lietuviams – turime užtarėją ir globėją danguje, turime krikščioniškojo gyvenimo pavyzdį ir tautos kančių simbolį. Dar 1936 m. Popiežius Pijus XI po audiencijos lietuvių maldininkų grupei, kurioje buvo ir vyskupas Teofilus, ištarė pranašiškus žodžius apie tikėjimui pasiaukojusį kankinį: „Garbė lietuvių tautai, kuri davė tokį didvyrį.“ Arkivyskupas Teofilus Matulionis tikrai vertas tokios garbės, o su jo asmeniu – į altoriaus garbę iškeliamas visas mūsų tautos XX a. kančios kelias, kurį kraujuotomis kojomis Lietuva turėjo nueiti. Jis atstovauja tiems lietuviams, kurie kentėjo dėl sovietų ir fašistų okupacijos, sėdėjo kalėjimuose ir lageriuose, neteko savo žemės ir artimųjų, važiavo į tremtį, kentėjo persekiojimus, šmeižtą, tardymus ir kratas.

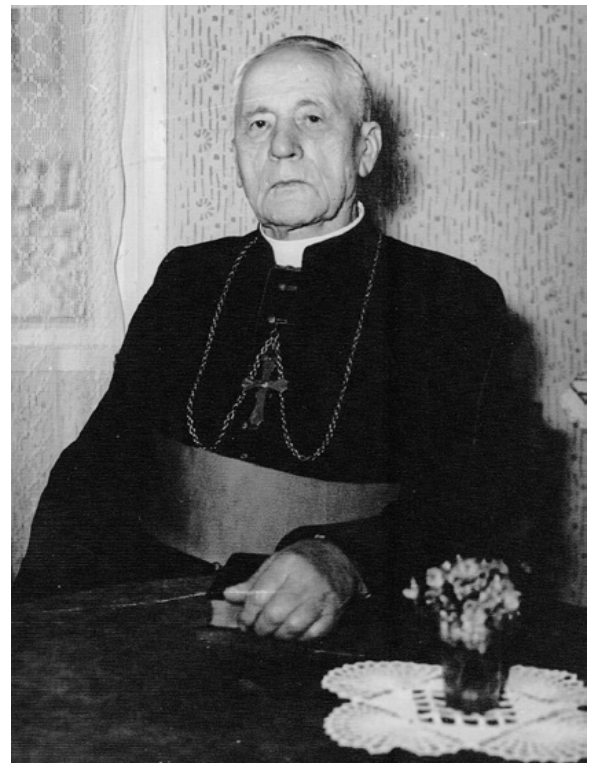
Pagaliau turime pirmąjį šventąjį, kurio šventumo bylą patys Lietuvos katalikai išmėdė, surinko, surašė, sutvarkė ir atidavė Apaštaly Sostui. Šventasis Kazimieras atstovauja Abiejų Tautų Respublikos laikotarpiui, palaimintojo Jurgio Matulaičio 1987 m. užbaigta beatifikacijos byla buvo vienuolių marijonų vedama JAV ir Lenkijoje, nes Lietuva tuo metu dar buvo sovietų okupuota.

Teofilus Matulionis – pirmasis Lietuvos kankinys, 16 metų praleidęs sovietų lageriuose ir neaiškiomis aplinkybėmis miręs 1962 m. rugpjūčio 20 d. Šeduvoje, vidinėje tremtyje. Okupantai labai stengėsi, kad apie Arkivyskupą kuo mažiau žmonių žinotų, jo kapo nelankytų, troško ištrinti jį iš žmonių atminties. Tačiau Arkivyskupą pažinoję ėmėsi slapta rinkti medžiagą, todėl 1981 m. Romoje, o vėliau ir kitose šalyse išleista prelado P. Gaidos-Gaidamavičiaus knyga „Nemarus mirtingas“ apie Arkivyskupo gyvenimą, vėliau išversta į pagrindines užsienio kalbas. 1990 m. Lietuvai atgavus laisvę, Kaišiadorių vyskupas Juozapas Matulaitis pradėjo beatifikacijos bylą vyskupijoje ir 2008 m. ją užbaigus atidavė Apaštaly Sostui. Šventųjų skelbimo kongregacija nuodugnai viską perskaitė ir savo išvadas pateikė Popiežiui, kuris ir patvirtino džiugią žinią – Lietuva turi dar vieną šventąjį. Tiesa, dar mes jį vadinsime palaimintuoju kankiniu, nes šventuoju skelbiant reikia nueiti ilgesnį kelią, turi įvykti stebuklai. Šventojo kultas skiriamas visai Visuotinei Bažnyčiai, o palaimintasis daugiau pažįstamas ir gerbiamas savo aplinkoje, dalinėje Bažnyčioje.

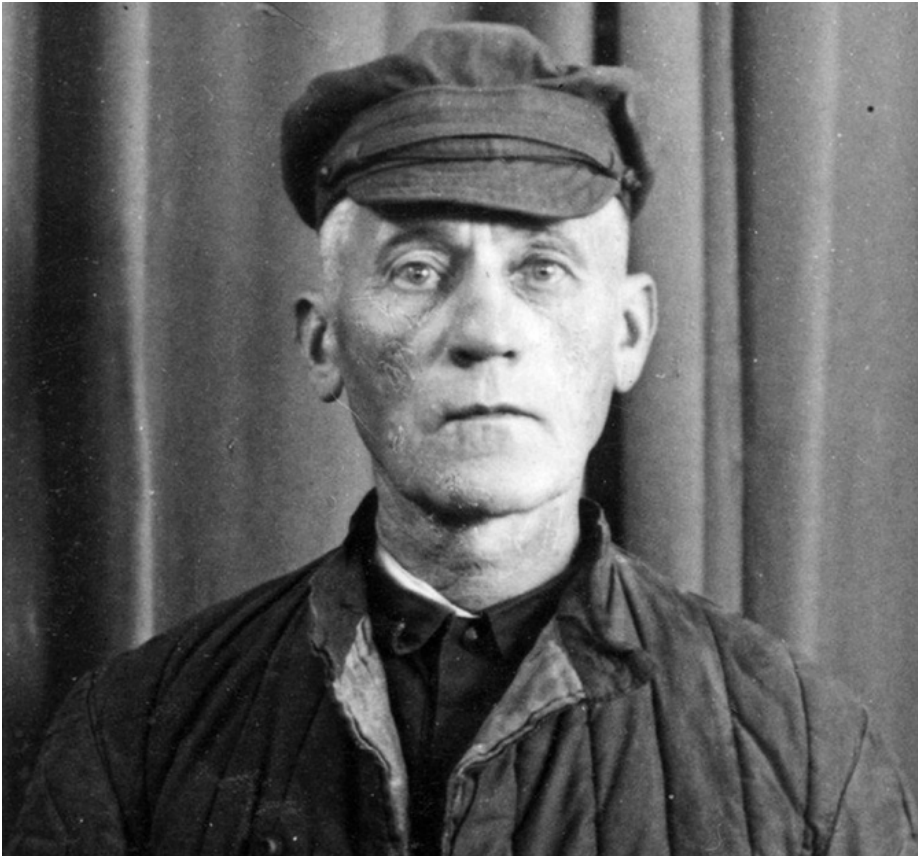
ŠAKNYS

Teofilus Matulionis gimė Aukštaitijos krašte, ten, kur šiandien ribojasi

Anykščių ir Molėtų rajonai. Jis visą gyvenimą išlaikė aukštaitišką prigimtį – pasižymėjo nuoširdžiu tikėjimu, nebuvo linkęs gudrauti ir laikyti pykčio, iki mirties kalbėjo anykštėnų-uteniškių tarme. Atėjo į šį pasaulį 1873 m. birželio 22 d. Kudoriškio vienkiemyje kaip antrasis sūnus ūkininkų Jurgio Matulionio iš Žibėčių kaimo ir Onos (Juočepytės) Matulionienės iš Bajorų kaimo. Kudoriškio vienkiemį tėvas Jurgis Matulionis įsigijo ilgus metus taupęs ir gavęs paskolą. Į šeimos išlaikymą žiūrėjo atsakingai, todėl vedė būdamas materialiai apsirūpinęs ir jau sulaukęs 36 metų. Jo žmona buvo perpus jaunesnė – tesulaukusi vos 19 metų. Deja, nepavyko jiems ilgai pagyventi drauge – 1877 m., praėjus 7

Vyskupas Teofilus Matulionis

Vyskupas Teofilius Matulionis, grįžęs iš Rusijos kalėjimų, 1933 m.

metams nuo santuokos, gimdydama ketvirtą vaikelį, žmona mirė, palikdama tris sūnus našlaičius. Palaidota Alantos (Molėtų raj.) kapinėse. Prieš mirtį motina pavedė savo vaikus Švenčiausiosios Jėzaus Širdies globai. Šie testamentiniai motinos žodžiai pildėsi visą arkivyskupo Teofiliaus gyvenimą. Vėliau tėvas vedė kitą moterį, kuri rūpestingai globojo našlaičius bei pagimdė Jurgiui Matulioniui dar pulką vaikų. Netrukus po naujų sutuoktvių Teofiliaus šeima pardavė Kudoriškio ūkį ir apsigyveno prie Daugailių (Utenos raj.), o dar vėliau atsikraustė netoli Dusetų (Zarasų raj.). Teofiliaus tėtis palaidotas Dusetų kapinėse.

MOKSLAI

Teofilius dar vaikystėje pajuto norą mokytis, tačiau arti nebuvo mokyklos. Pirmieji jo mokytojai buvo kaimo vyrai Juozas Barisa ir Juozas Pakalnis, vėliau lankė Antalieptės

(Zarasų raj.) pradžios mokyklą. Kad galėtų sūnų išleisti į mokslus, tėvas turėjo parduoti savo ūkį ir tapti nuomininku. Vėliau Teofilius mokėsi Daugpilio realinėje gimnazijoje. Vienus metus teko kartoti dėl neišlaikytų geometrijos egzaminų. Iki galo nebaigęs gimnazijos įstojo į Peterburgo kunigų seminariją. Norėjo stoti į Vilniaus seminariją, kad galėtų dirbuotis Lietuvoje, tačiau neturėjo lotynų kalbos egzaminų, kurių reikalavo Vilniaus seminarija. Po metų studijų paliko Peterburgo seminariją suabejojęs dėl pašaukimo. Grįžęs užbaigė mokslus Daugpilio gimnazijoje ir gavo diplomą. Geriau atpažinęs pašaukimą ir sustiprinęs apsisprendimą siekti kunigystės, įveikdamas pasitaikiusius sunkumus, jis sugrįžo tęsti studijų į kunigų seminariją, kurią užbaigė 1900 m. kovo 4 d., per šv. Kazimiero iškilmės priimdamas kunigystės šventimus.

GANYTOJAS

Tapęs kunigu priklausė Mogiliovo arkivyskupijai. Tuo metu tai buvo pati didžiausia savo plotu vyskupija visame pasaulyje, tikras misijų kraštas. Pirmoji parapija, į kurią buvo paskirtas, tai Varaklianai Latgalos krašte, Latvijoje. Atsikraustęs į kitą šalį jis labai greitai išmoko latvių kalbos latgalių tarmę.

Po dvejų metų vikaravimo tampa kaimyninės Bikavos parapijos klebonu. Ten uoliai dirbuojasi pastoracijoje, skleidžia pamaldumą Jėzaus Širdžiai, skatina blaiviam gyvenimui, su didžiausiu pasiaukojimu ruošia vaikučius sakramentams. Atlieka didžiulius remonto darbus. Nors ir turi ribotus finansus – išgražina, išpuošia, netgi padidina ir išgelbėja nuo sugriuvimo Bikavos bažnyčią.

Ypatingas jo darbo laukas buvo klausykla – ten jis su didžiausiu atidumu, jautrumu ir kantrybe klausydavo išpažinčių, puoselėjo dvasinę tėvystę. Iš pradžių į tokį pareigingumą klausykloje žmonės žvelgė atsainiai, buvo pratę paviršutiniškai atlikti išpažintį, bet pajutę dvasinio gyvenimo gelmę patys ėmė ieškoti didesnės sakramentų šventimo kokybės.

Sielų gelbėjimo troškimas įvėlė kunigą Teofilį į nemalonią situaciją. Teko slapta pakrikštyti sunkiai sergantį kūdikį iš mišrios santuokos – tėvas katalikas, mama stačiatikė. Pagal tuometinius Rusijos caro įstatymus, mišrios santuokos vaikas galėjo būti krikštijamas tik stačiatikių tikėjime. 1909 m. pavasarį Rezeknėje įvyko teismas, po kurio kunigui Teofilui teko apleisti Latviją ir persikelti į Sankt Peterburgą.

Ten vėl išitraukė į pastoracinę veiklą. Nesizavėjo turtais ir aukštumenės gyvenimu, labiau linko prie paprastų darbininkų, stengėsi priartinti jiems Kristų ir teisingą Bažnyčios mokymą. Patekęs į daugiatautį miestą, jis buvo labai naudingas sielovadoje, nes mokėjo lietuvių,

rusų, latvių ir lenkų kalbas. Dirbdamas įvairiatautėje aplinkoje, išlaikė Visuotinės Bažnyčios dvasią ir neįsitraukė į jokiais politines ar ideologines agitacijas.

Kelerius metus darbavęsis Peterburgo šv. Kotrynos parapijos vikaru, kunigas Teofilus buvo paskirtas darbininkų kvartalo Švč. Jėzaus Širdies prie Nevos vartų parapijos bažnyčios klebonu, kur reikėjo būtinai baigti pradėtą statyti bažnyčią. Čia vėl atskleidė jo ne tik pasiaukojimas žmonėms, bet ir nepaprastas darbštumas, tvarkingumas, puikus estetinis skonis bei organizuotumas. Nors ir buvo labai sunku rasti lėšų statomai bažnyčiai, Teofilus su didžiausiu nusižeminimu net gatvėje stovėdamas rinko aukas.

1917 m. spalio mėnesį Peterburgas tapo bolševikų revoliucijos miestu. Keičiantis valdžioms ir siaučiant neramumams kunigas Teofilus pasiliko su savo žmonėmis ir palaikė jų dvasinę tvirtybę. Dėl perduodamo Bažnyčios socialinio mokymo tame neturtingų darbininkų rajone, kur jis darbavosi, nebuvo didelių revoliucinių neramumų. Apie 1922 m. tvarkydamas dokumentus jis maždaug 400 žmonių padėjo išvažiuoti iš sovietinės Rusijos ir grįžti į savo laisvą kraštą.

1929 m. Popiežius Pijus XI, norėdamas išsaugoti bažnytinę hierarchiją Rusijoje, leido slapta konsekruoti vyskopus, nes kilo pavojus likti be ganytojų. Vasario 9 d. vyskupas Antanas Maleckis (palaidotas Varšuvoje) savo kopyčioje Peterburge tik dviejų liudininkų akivaizdoje slapta konsekravo kanauninką Matulionį vyskupu.

1933 m. atvykęs į Lietuvą po dviejų įkalinimų jis atgavo jėgas ir leidosi į keliones po pasaulį. Aplankė lietuvių bendruomenes Amerikoje, susitiko Romoje su Popiežiumi Pijumi XI, pabuvojo Egipte ir Šventojoje Žemėje. 1936 m. apsigyveno Kaune prie šv. Mikalojaus bažnyčios. Buvo paskirtas seselių benediktinių kapelionu ir

bažnyčios rektoriumi, padėjo Kauno arkivyskupui lankyti parapijas, kelis mėnesius iki Lietuvos okupacijos ėjo kariuomenės vyriausiojo kapeliono pareigas. Gyvendamas pas seseles vienuoles, vyskupas labai daug prisidėjo gelbėdamas jaunos žydaitės Esteros Jalinaitės gyvybę nacių režimo metais. Vėliau ši mergina tapo garsia pianiste. Jo iniciatyva įvyko Lietuvos paaukojimas Švenčiausiajai Jėzaus Širdžiai bei pradėta nuolatinė Švenčiausiojo Sakramento adoracija Lietuvos intencijomis šv. Mikalojaus bažnyčioje Kaune.

1943 m. gegužės mėnesį vyskupas Teofilus perėmė valdyti Kaišiadorių vyskupiją po jos pirmojo vyskupo Juozo Kuktos netikėtos mirties. Vyskupo veikloje ypač kovojo už teisę mokytis laisvai vaikus katekizmo, skatino blaivybę ir skaistumą.

Grįžęs iš Vladimiro kalėjimo ir apsigyvenęs Birštone 1957 m. gruodžio 25-osios naktį jis konsekravo vyskupu Vincentą Sladkevičių, pasirinkdamas jį įpėdiniu savo vieton Kaišiadorių vyskupijoje.

KANČIŲ KELIAS

1923 m. kovo mėnesį buvo suimtas drauge su vyskupu Jonu Cepliaku ir kitais Rusijos kunigais. Po viešo teismo Maskvoje 1923 m. kovo 25 d., kur buvo kaltinami antirevoliucine veikla, Teofilus gavo palyginti švelnesnę bausmę nei jo likimo broliai – trejus metus kalėjimo. Kalėjo Maskvos Butyrkų, Sokolninkų kalėjimuose. Kalėjime išbuvo dvejus metus, nusilpo sveikata. Anksčiau laiko grįžusiam iš kalėjimo labai įtaigiai buvo siūloma išvažiuoti iš Rusijos ir grįžti į katalikišką Lietuvą ar Lenkiją, kur tikėjimas buvo laisvai išpažįstamas, tačiau Teofilus to atsisakė – ryžosi pasilikti ten, kur labiau reikėjo ganytojo. Grįžęs iš kalėjimo, nieko nelaukęs vėl įsitraukė į pastoracinę veiklą. Nors jo statyta bažnyčia buvo uždaryta, uoliai lankė ir teikė sakramentus tikintiesiems slapta namuose.

Netrukus po vyskupystės konsekracijos Matulionis antrą kartą pateko į bolševikų rankas. Buvo teisiamas apkaltinus šnipinėjimu Vatikanui. Kaltinimai išgalvoti, tačiau gavo 10 metų nelaisvės Solovkų lageryje ir 1930 m. spalio 2 d. po ilgų tardymų ir verbavimo išvyko Baltosios jūros šiaurėje link.

Apdovanotas bendravimo dovana, net ir būdamas lageryje suorganizavo kunigų komuną, kurioje stiprindavo vienas kitą varge ir net organizuodavo šv. Mišių aukojimą slapta. Išaiškinius šią veiklą Matulionis vėl buvo tardomas Leningrade, uždarytas į vienutę, vėliau išvežtas į koncentracijos stovyklą prie Ladogos ežero. Nors ten išbuvo tik kelis mėnesius, bet gyvenimo sąlygos, alinantis darbas su medienos rąstais taip išsekino jėgas, kad tapo visiškai neįgalium žmogumi. 1933 m. Sovietų Sąjungai su Lietuva keičiantis kaliniais, Teofilus Matulionis pateko tarp tų, kuriems leista grįžti į Lietuvą.

Jo tolesnis kančių kelias tęsėsi po 13 metų, kai būdamas Kaišiadorių vyskupas 1946 m. gruodžio 18 d. buvo areštuotas ir metus laiko tardomas KGB kalėjime Vilniuje. Tardymai vykdavo naktimis, dieną kaliniui neleido miegoti, kameros buvo perpildytos. Kaltintas antisovietine veikla, kad paskelbė keletą laiškų, kuriuose kritikuojami bolševikai ir jų bedievybė, bei atsisakė pasirašyti padėkos laišką Stalinui ir raginimą partizanams išeiti iš miškų. Po beveik metus trukusių nuolatinų tardymų 1947 m. lapkritį pateko į Oršos kalinių paskirstymo punktą, o iš ten 1958 m. balandžio mėnesį išvežtas į patį griežčiausią Vladimiro kalėjimą, iš kurio gyvi negrįžo daugelis žymių mūsų tautos veikėjų.

Vladimiro kalėjime buvo pradėtas nuodyti, visai nusilpo, net negalėjo vaikščioti. 1954 m. gegužės mėnesį atlikęs bausmę vos gyvas išvyko iš kalėjimo. Deja, ne į laisvę, o į kitą kalėjimą – invalidų namus Potmoje,

Mordovijos regione. Ten šiek tiek atsigavęs, toliau nenurimo trokšdamas sugrįžti į Lietuvą „bent savo kaulus pakasti pašventintoje Lietuvos žemelėje“. Pagaliau 1956 m. gegužės mėnesį po daugybės prašymų, rašytų valdžios atstovams, sugrįžo į Lietuvą ir apsigyveno Birštone.

Deja, ir sugrįžus į mylimą Tėvynę bolševikai jo ramybėje nepaliko. 1958 m. spalio 18-ąją, vidurnaktį, net 8 saugumiečiai sergantį vyskupą pakėlė iš lovos ir išvežė į vidinę tremtį Šeduvoje, kur jis buvo nuolat sekamas, įrašinėjami pokalbiai, atliekamos kratos ir galiausiai neaiškio- mis aplinkybėmis suleisti vaistai, po kurių jis greitai mirė.

Kankinio Teofiliaus gyvenime rasime mažiausiai 4 teismus, 16 metų kalėjimo, 4 metus tremties, nuodijimų, sumušimų ir sunkaus darbo miškuose. Rasime trukdymų jam eiti savo pareigas, šmeižtų ir bet kokios informacijos apie jį blokavimo. Tačiau tos visos kančios jo nesužlugdė,

tik dar labiau nuskaistino, atvėrė didžiulius žmogiškojo gerumo lobynus.

LAIŠKAI

Arkivyskupas Teofilius nepaliko gausaus raštų rinkinio, nerašė dienoraščio, nors buvo nepaprastai kruopštus, tvarkingas ir pareigin- gas. Nepaliko jis teologinių veikalų, nes nebuvo baigęs aukštųjų mokslų užsienio universitetuose. Jis visiškai nesiruošė ir nemanė tapti vyskupu, o juo tapo tik dėl susidariusios pa- vojingos politinės situacijos Rusijoje. Išliko parašyti keli ganytojiški laiš- kai vyskupijos tikintiesiems, kuriuose juntamas jo paprastas, tėviškas būdas ir aiškus dalykų įvardijimas. Žymiai daugiau liko jo asmeninių laiškų. Juos rašydavo iš kalėjimo savo gim- naičiams ir draugams gražia aukštai- tiška tarpe, kuri ir jo kalboje buvo juntama iki pat mirties, nors mokėjo daugiau nei penkias kalbas ir dides- nę gyvenimo dalį (52 metus) buvo praleidęs ne Lietuvoje. Atrašinėdavo

labai atsakingai, netgi turėjo knyge- lę su sveikinimų ir laiškų, į kuriuos dar neatsakė, sąrašų, kad tik nė vieno nepraleistų. Laiškuose šalia nuošir- dzių padėkų ir teiravimosi apie kitų padėtį, juntamas ir gražus humoro jausmas, ypač kalbant apie save. Bet labiausiai žavi laiškuose ir gyvenime aptinkamas atsidavimas Dievo valiai, kurios vykdymas buvo jo gyvenimo stiprybės ramstis ir vilties šaltinis.

Noriu dar sykį visus padėšinti ir paraginti vykti į beatifikacijos iškilmes. Teofiliaus Matulionio asmenybė yra brangi dovana lietuvių tautai. Jis turi mums ne tik istorinę, bet ir mistinę reikšmę. Kiekvieno iš mūsų malda, kiekvieno dalyvavimas šioje beatifi- kacijoje prisidės prie naujo Lietuvos gyvenimo etapo, kur būsime apvalyti nuo komunizmo nuosėdų ir pradėsi- me kitaip vertinti savo lietuviškąją tapatybę.

GERASIS ŽMOGAU,

Žinok, jog esi kviečiamas į devintuosius Tarmių ir šnektų atlaidus, kurie vyks **š. m. liepos 1 d.** (šeštadienį) nuo **11 valandos** iki sutemų **DEMENIŠKIUOSE**, rašytojo Romo Sadausko sodyboje.

Šiemetiniai atlaidai skirti užmirštiems gimtosios kalbos žodžiams. Be to, nuo Meilės biblio- tekos laiptų skambės intymioji lyrika, žiaurieji romansai. Bus daug šnekėjimo, dainavimo, muzikavimo, šokimo ir t. t. Suvažiuos žymių kalbininkų iš visos Lietuvos – nuo Klaipėdos iki Kapčiamiesčio ir Druskininkų.

Įėjimas į atlaidų šventorių su lauko kvietkų arba žolynų bukietėliu.

Atlaidų rengėjai:

Lietuvai pagražinti draugija

Viešojo Vilniaus apskrities A. Mickevičiaus biblioteka

Viešojo Klaipėdos apskrities I. Simonaitytės biblioteka

Irutė ir Romas Sadauskai

Paliko šį pasaulį Seinų bažnyčios giedotoja Adelė Jakubauskienė

JANINA MACUKONIENĖ

Pamažu traukiasi iš šio pasaulio paskutiniai, ištvermingiausi kovotojai dėl lietuvių kalbos Seinų bazilikoje. Tarp dešimtį metų trukusio uždrausto lietuviško giedojimo aktyviausių dalyvių buvo ir Adelė Jakubauskienė. Maždaug tuo metu, kai 1973-iaisiais buvo nuspręsta lietuviškomis giesmėmis po lenkiškai atnašaujamos Sumos

„įrodyti“, kad Seinų parapijoje visgi gyvena lietuviai, našlė Adelė Jakubauskienė persikraustė iš Žagarių gyventi į Seinus. Užtat jai buvo visai patogiu prisijungti prie giedotojų, tarp kurių buvo ir brolis Jonas Petronas. Žodį „patogu“ čia visgi reiktų rašyti kabutėse, nes, vienai gyvenant tuometiniuose Seinuose, lietuviškai giedoti bažnyčioje buvo tiesiog pavojinga. Tačiau Adelė visada pasižymėjo drąsa, atkaklumu ir ištikimybe savajai tautai. Tad nulenkime galvas prieš ją ir kitų giedotojų didvyriškumą, kuris padėjo įvykti tam tikram lūžiui Seinų mieste ir parapijoje.

Adelė Petronaitė-Jakubauskienė iškeliavo anapilin š. m. gegužės 22-ąją, gerą pusmetį išgulėjusi sunkios ligos patale. Žemiškojo žmogaus gyvenimo laikas visada prabėga pernelyg greitai. Spalio 23-iąją jai dar buvo leista atšvęsti 90-ąją, deja, jau paskutinį, gimtadienį. Jau tada sunku buvo jubiliatei pačiai pakilti iš lovos. Labai gedėjo prieš keletą mėnesių mirusio brolio, kuris anksčiau dažnai ją lankydamas, bet... negalia buvo dėl nevaldomos kojos, o šiaip atrodė dar gana stipriai ir nieks nepranašavo artėjančios paskutiniosios. Pasidalijo tada prisiminimais apie tikrai nelengvą savo gyvenimą: apie jaunystę, paženklintą karo ir repatriacijos negandomis, apie

išgyventus pavojus, skaudžias artimų žmonių netektis, didelį šeimos skurdą, sugrįžus į apgriautus gimtuosius namus. Kalbėjome apie plačią giminę, giminystės ryšius, o kalbėti su tokiu šilumą ir meilę skleidžiančiu žmogumi buvo kaip paprastai malonu ir gera.

Adelė Jakubauskienė gimė 1926 m. Žagariuose, Antano ir Ievos (Pakutkaitės) Petronų šeimoje kaip antras vaikas. Augo kartu su vyresniu broliu Antanu ir jaunesniais Jonu, Maryte, Onute, Vincuku, Magdute ir Jurgiu. Trys iš aštuonių vaikų nesulaukė brandaus amžiaus, neišlaikė sunkių karo ir pokario išbandymų. Šiuo metu tarp gyvųjų pasilikusi tik jauniausia sesuo Magdulė, kuri prieš pora mėnesių sugrįžo iš Kanados, kad padėtų slaugyti sunkios sveikatos būklės Adelę. Ji taip pat papildė kai kurias informacijas apie Jakubauskų šeimą. Apie Petronų šeimos gyvenimą, pagal pačios Adelės pasakojimą, jau buvo gana plačiai rašoma „Aušroje“ (2016 m. Nr. 15–16, psl. 24–26, straipsnis skirtas birželio 29 d. mirusiam Jonui Petronui), tad nesikartodama pabandyčiau atskleisti tik pačios Adelės gyvenimo knygą, jos išgyvenimus.

Adelės vaikystė buvo gana laiminga – Petronų sodyba gražioje aplinkoje, didelis dvidešimt poros hektarų žemės sklypas, besitęsiantis nuo Duselio iki Alno ežero. Adelė, kaip ir kiti Žagarių vaikai, lankė netoliese esančią kaimo mokyklą, kurioje tam tikru metu buvo mokoma ir lietuviškai. Nors šeimoje augo pulkelis

Jurgis Jakubauskas ir Adelė Petronaitė 1948 m. liepos 16 d.

Adelė su sūnumi Jonu

vaikų, vyresni pagal išgales padėjo tėvams, visi buvo sotūs ir laimingi. Viską sujaukė karas ir priverstinė repatriacija, dėl kurios Petronai turėjo palikti gimtuosius namus. Apie šeimos klajones ir pavojus jau rašiau anksčiau minėtame straipsnyje, tačiau būtina grįžti prie pačios Adelės išgyvenimų. Išvykstant iš namų, jai buvo penkiolika metų. Antrajame repatriacijos etape Petronai buvo apgyvendinti apleistame dvare netoli Trakų. Kambariai gražūs, kaip pasakojo pati Adelė, bet valgyti nebuvo ko, nes viską, ką turėjo iš Žagarių ir užgyveno keletą metų ūkininkaudami Dalgėnuose (Vilkaviškio apskrityje), reikėjo palikti sugrįžusiam vokiečiui, o nuvykus netoli Trakų nelabai buvo kaip ūkininkauti.

Labiau negu bado šeima turėjo

baimintis tykančių pavojų. Užėjus rusams, organizavosi Lietuvos partizanai. Jie dažnai užsukdavo pas Petronus, užtat sribai suėmė Adelės tėvą. Mamai su dar visai mažais vaikais (jauniausias Jurgutis buvo neseniai Lietuvoje gimęs), be vyriausio sūnaus Antano, kurį kaip samdinį pasiliko vokiečiai Dalgėnuose (vėliau jį vietoj savo sūnaus išsiuntė į frontą ir visi manė, jog ten žuvo), buvo labai sudėtinga gyventi. Gelbėjo vyriausia dukra Adelė, paauglys Jonas. Tačiau kartą užėjęs rusų kareivis sučiupo nesuspėjusią pasislėpti merginą ir ruošėsi išprievartauti. Adelė gynėsi. Tada jis išsitraukė šautuvą. Laimė, kad šautuvas buvo neužtaisytas. Kai jis paleido merginos

ranką, kad užtaisytų, Adelė spėjo kažkiek pabėgti. Sūvis driokstelėjo prie pat ausies, bet nepataikė. Adelė spėjo pasiekti netoliese esantį mišką ir be atokvėpio bėgo labai ilgai. Namų grįžti buvo neįmanoma. Pasislėpusi miške susirado Lietuvos policijos nuovadą ir ten jai leido pernaktoti keletą naktų. Išsislėpusią nuo rusų šeimą pavyko suburti į vieną vietą broliui Jonui. Jis arkliu atvažiavo į nuovadą pasiimti ir Adelės. Visi prisiglaudė pas pažįstamus Rūdiškėse, o ten juos pavyko surasti ir ištrūkusiam nuo sribų tėvui.

Ėjo frontas. Petronai, likę be vietos, norėjo grįžti į gimtuosius Žagarius, tačiau baisu buvo su didele šeima, su mažais vaikais leisti į ilgą kelionę, nežinant, ar tie namai dar iš viso yra ir ar svetimi juose negyvena. Tėvai sumanė siųsti Adelę į Žagarius, kad patikrintų, ar įmanoma sugrįžti. Visą gyvenimą išliko atminty ta baisi jaunos merginos kelionė pėsčiomis nuo Rūdiškių (netoli Vilniaus) iki Žagarių ir atgal. Ją prisiminusi Adelė

Adelė prie brolio Antano, brolienė Iris ir kunigas Matulis

Adelė Jakubauskienė su Dusnyčios etnografiniu ansambliu

negalėdavo sulaikyti ašarų. Į Žagarius ji buvo išleista su dar dviem moterimis iš Aradnykų. Buvo įdėta į maišelį duonos su sviestu, kojos išteptos muilu, kad lengviau būtų eiti... O atgal, pailsėjusi pas tetą, siaučiant karo audroms, pavojingu keliu ėjo viena. Vieną nakvynę susirado pas pažįstamus Alytuje, kitos geri žmonės priėmė į tvartelį. Tik per plauką rusų kareivis nenusivarė į mišką pas „staršiną“. Laimė, keliu tuo metu važiavo kažkoks žmogus, Adelė iškėlė ranką, prašydama pagalbos – žmogus priėmė ją pavėžėti, ir kareivis atstojė. Plaustu persikeliant per Nemuną (tiltas buvo subombarduotas), matė plaukiančius žmonių lavonus... Kai pagaliau sugrįžo į laikiną būstą Rūdiškėse, verkė motina, gailėdamasi savo sprendimo, ir verkė dukra, patyrusi baisių išgyvenimų.

Sugrįžus į gimtuosius Žagarius Petronų šeima vėl patyrė daug vargo. Nors sodyba buvo neužimta, tačiau iš trobesių likusi tik troba, tiksliau – jos griaučiai: be lubų, durų, langų. Po

ilgos kelionės šeima ilsėjosi ant tėvo pripjautų senų viksvų, paskleistų ant grindų ir užklotų parsivežta patalyne. Nebuvo kuo apsėti laukų nei ko valgyti. Motina verkdamas pasakiusi: „Turim skirstytis, nes kitaip visi badu mirsim.“ Išėjo uždariauti po žmones ir jaunesni vaikai, o Adelė, kaip vyriausia, išvyko, nelegaliai perėjusi dar nesutvarkytą valstybinę sieną, pas Akmeniuose pasiturinčiai gyvenusius giminaičius Dabulius (mamos pusseserę). Dirbo visus darbus. Teta buvo labai gera, tik, kaip Adelė prisimindavo, ji pati pasielgė nelabai protingai: išsiilgo namų, nusibodo akmeninėmis gironomis malti avižas

ir, pabuvusi kokį pusmetį, pabėgo namo. Vėliau kelias į Akmenius užsitarė – siena tapo neperžengiama. Po kiek laiko sužinojo, kad Dabulius ištrėmė į Sibirą. Adelė išvyko tarnauti „už mergą“ į Vidugirius pas Vaznelius. Dvejus metus ten dirbo įvairius ūkio darbus ir gyveno. Uždirbo namiškiams nupenėtą kiaulę, javo, bulvių. Jai pačiai pasiuvo dvi sukneles, apsiaustą – prisiminė savo darbdavius kaip gerus žmones.

1948-aisiais Adelė ištekėjo už kaimynystėje gyvenusio Jurgio Jakubausko. Atrodė, viskas bus gerai. Vyro tėvai atidalijo naujai šeimai žemės, davė svirną, kuriame laikinai buvo įrengta troba, o Petronai dalies dukrai taip pat davė sklypą – daržus. Jaunieji Jakubauskai turėjo pagrindus savarankiškai gyventi, statytis reikiamus pastatus. Taip ir buvo. Adelė po didelio pokario skurdo dar turėjo sotesnį gyvenimą, kartais kokį kąsnelį nunešdavo ir sergančiai mažametei seseriai Onutei. Pagimdė sūnų Joną, rūpinosi ūkiu, šeima, namais, statybomis. Buvo darbšti, visur suspėdavo, tačiau gyvenimas vėl nebuvo lengvas, ir ne dėl darbų gausumo. Vyras buvo ūmaus charakterio ir nuo ankstyvos jaunystės mėgęs

Adelė Jakubauskienė per ansamblių sąskrydį

Giesmininkai prie Seinų bažnyčios. Centre - Adelė Jakubauskienė

stikliuką. Gal ji tikėjo, kad savo meile paveiks jį ir viskas bus gerai, bet taip, deja, neįvyko. Jauna žmona kentė, o po keliolikos vedybinio gyvenimo metų vyras susirgo kaulų vėžiu ir tada kentė abu. Dvejus metus Jurgis Jakubauskas išgulėjo ligos patale namuose, kęsdamas didžiulius skausmus, o jo žmona kantriai slaugė ligonį. Sūnui Jonui, kai tėvas mirė, buvo šešiolika metų. Neilgai šeiminkavo Adelė ir su sūnumi. Dar būdamas nepilnametis, Jonas susilaukė savo sūnaus ir vedė jo motiną – gretimo kaimo Marytę Malinauskaitę. Adelės marti buvo kilusi iš lenkiškai kalbančios šeimos ir nepatiko jai, kad močiutė kalbina anūkus savo gimtąja kalba. Jaunieji susilaukė šešeto vaikų. Adelė padėjo auginti tik vyriausius, vėliau, pastebėjusi, kad sūnaus šeimai ji nelabai reikalinga, nusipirkusi medinę trobą, išsikėlė į Seinus. Kad turėtų kuo susimokėti už namelį, brolis Jonas atpirko iš jos sklypą, kurį buvo gavusi kaip dalį iš tėviškės.

Seinuose Adelė dirbo kaip amatininkė namuose. Siuvėja sesuo Magdulė jai paskolino siuвамąją mašiną ir Adelė susiūdavo jau sukirtus bei

jai pristatomus į namus siuvinčius. Tuo metu nemažai moterų buvo įsidarbinusių tokiomis sąlygomis. Jau Adelei gyvenant Seinuose Petronų gimines pasiekė nuostabi žinia – į Žagarius atėjo laiškas nuo seniai laikomo žuvusiu vyriausio Petronų sūnaus Antano. Pasirodo, kad jam pavyko išsigelbėti ir karo sukuryje patekti į Angliją, o čia sukurti šeimą (su britų tautybės moterimi) ir per porą dešimčių metų tapti gana turtingu žmogumi, dalyvaujančiu lietuvių tautinės mažumos veikloje. Savo tėvų, brolių ir seserų nežinojo kur ieškoti. Buvo įsitikinęs, kad jie gyvena kažkur Lietuvoje, kur su jais išsiskyrė, o laišką į gimtinę vieną kart sumanė išsiųsti tik dėl visa ko. Tas laiškas suteikė visiems neapsakomo džiaugsmo, o Adelė, kaip artimiausia amžiumi sesuo ir jau neturinti savų svarbių šeimyninių pareigų, buvo nuolat kviečiama į Angliją. Atvyko į gimtinę ir pats Antanas su šeima, buvo pasikvietęs ir kitas seseris, brolių, tačiau Adelė iki Antano mirties 1991-aisiais buvo ten nuvykusi net 11 kartų. Ji budėjo prie brolio ir jo mirties valandą. Viešėdama pas jį,

Adelė buvo supažindinama su kitais lietuviais, gyvenančiais Anglijoje, o kad mokėjo bendrauti su žmonėmis, gražiai dainuoti ir buvo linksmo būdo, turėjo ten savo ištikimų gerbėjų. Brolis negailėdavo seseriai Adelei dovanų. Ji gražiai suremontavo ir patogiai įsirengė savo medinį namą. Gyveno pasiturinčiai ir nuolat stengėsi padėti sūnaus šeimai. Pas ją kurį laiką gyvendavo tai viena, tai kita jau suaugusios, vėliau ir savo šeimas sukūrusios anūkės. Jas kiek galėdama šelpė, o vienai testamentu užrašė savo namelį.

Gyvendama Seinuose, Adelė dalyvavo uždraustuose giedojimuose, o vėliau niekad nepraleisdavo lietuviškų šv. Mišių. Kai maždaug prieš pusantų metų nustojo lankyti bažnyčią, visi iškart pastebėjo ir suprato: Adelė jau nepajėgia ateiti. Bet kol pajėgė, visada buvo aktyvi Seinų lietuvių visuomenės narė: lankė koncertus ir dalyvavo įvairiuose renginiuose. Reikšmingą vietą jos gyvenime užėmė dalyvavimas Dusnyčios etnografiniame ansamblyje, kuris susibūrė 1988 metais. Adelė tapo nuolatine jo dalyve ir gera dvasia. Per 10 ansamblio veiklos metų stengėsi nepraleisti repetacijų, nors į jas atvykti iš Seinų buvo ne taip paprasta, dalyvauti visuose koncertuose ir išvykose, praturtinti pasirodymų repertuarą iš jaunystės prisimintomis dainomis, liaudiškais šokiais. Visad buvo giedros nuotaikos, kuria užkrėsdavo ir kitus ansamblių narius, mokėjo su visais nuoširdžiai bendrauti.

Esame dėkingi Adelei Jakubauskienei už tai, kad padėjo atgaivinti ir perduoti kitoms kartoms labai brangų mūsų tautos turtą – papročius ir senąsias dainavimo tradicijas, kad kovojo dėl Seinų krašto lietuviybės, nors ir ne visada pasiekdama nusibrėžtą tikslą. Lai lengva Jums būna gimtojo krašto žemelė...

A. a. mokytojas Valentas Čėpla

EUGENIJA PAKUTKIENĖ

*Laikas yra tikrasis šeimnininkas,
žmogus – tik svečias...*

Mokytojai labai reikalingi kiekvienam. Jie tiesia jauniems žmonėms kelią į gyvenimą. Vienas tokių buvo Valentas Čėpla.

Lėtai, nenoriai besitraukiant šaltam pavasariui, netikėtai pasnigus, 2017 m. gegužės 5 d. į Anapilį iškeliavo Punsko mokyklų mokytojas (Punsko pagrindinėje mokykloje ir licėjuje mokęs geografijos ir istorijos), visuomenininkas, LVKD instruktorius, buvęs Punsko lietuvių kultūros namų vedėjas V. Čėpla. Išėjo tyliai. Liūdėti paliko vaikų šeimas, gimines, draugus, kaimynus ir daugybę mokinių.

Jo gyvenime būta ir gražių akimirkų, ir graudžių, liūdny – kaip ir

šiemetis pavasaris. Teko grumtis su ne viena netektimi, praradimu. Krito sielvarto ašaros jaunystėje laidojant 50-metę mamą Juliją bei vėliau vos 52 metų sulaukusią žmoną Ireną. Buvę ir džiaugsmo ašarų, kai gimė dukra, sūnus, vėliau anūakai Povilas, Irutė, Andrius ir Paulius. Kai klasėje pasitikdavo laukiantys mokiniai – smagu buvo, o kai juos išleisdavo, atsisveikindavo baigusius mokyklą – irgi akys ašarodavo.

Mokytojas buvo vis giedros nuotaikos, linksmo būdo, mėgo juokauti, šmaikštauti, gerai nuteikti pamokai. Buvo aukštas, tamsokų garbanotų plaukų. Jaunystėje mėgo dainuoti, groti, žaisti šaškėmis ir šachmatais. Jam vadovaujant geriausi šachmatininkai Vitas Uzdila ir Jonas Karčiauskas turnyre Balso togėje vaivadijos mastu atstovavo

Punskui. Tai buvo neeilinis įvykis ir laimėjimas. Mokytojas vadovavo privalomai harcerių grupei. Aktyviai dirbo ir mokykloje, ir visuomeniškai, buvo mėgstamas draugų, mokytojų, bendradarbių. Mylėjo mokinius ir savo šeimą. Keliuoti nesiruošė, vien Lietuvoje viešėjo, lankė išvykusias tėvelio seseris, jų šeimas. Mokiniam taip pat pasakojo apie Lietuvą kaip gražiausią, mieliausią, kvapniausią kraštą. Kitur nesirengė vykti. O ši vienintelė ir paskutinė kelionė Amžinybėn, rodos, ne laiku išviliojo amžiams mielą tėtį, senelį, draugą, kaimyną, buvusį mokytoją.

Valentas Čėpla gimė Juozo ir Julijos (Valinčiūtės iš Kalinavo kaimo) Čėplų šeimoje Punsko kaime 1941 m. rugsėjo 14 d. kaip antras sūnus. Vyresnėliui Sigitui jau tada buvo treji metukai. Broliai gražiai sutarė vaikystėje, jaunystėje ir vėliau. Abu baigė Punsko pagrindinę. Kelią jaunesniam Valentui pramynė brolis Sigitas, kuris licėjų baigė Suvalkuose. Valentas 1955 m. pradėjo mokytis taip pat Suvalkuose, vėliau klasė kėlėsi į Punkską. Punsko bendrojo lavinimo licėjų jis baigė 1959 m. Jo auklėtojas Jonas Stoskeliūnas. Tais metais baigė 10 abiturientų. Abu broliai tapo mokytojais. Abu vedė taip pat mokytojas: Sigitas – klasės draugę Juliją Pykytę iš Vaitakiemio (šeimoje užaugo Rolandas, Darius ir Aldutė), o Valentas – metais jaunesnę Ireną Nevulytę iš Burokų

V. Čėpla groja kontrabosu

Pirmas iš kairės - Valentas Čėpla

kaimo. Sigitas ir Valento mamai anksčiau mirus, tėvelis Juozas išmainė ūkį su Kliučinskais į naujai pastatytą namą ir sklypą Punsko miestelyje. Paskui tą namą pardavė Paransevičiams ir pinigų padalijo sūnums. Sigitas atskirai namą statėsi Gegužės 1-osios gatvėje, o tėvelis Juozas apsigyveno su Valento šeima anksčiau pasistatytame name Mickevičiaus gatvės gale, prie pat Punsko kaimo.

V. Čėplos pusseserė pasakoja: „Jurgio ir Katarinos Čėplų tėviškė buvo ten, kur dabar yra Punsko kaimo Žilionių sodyba ir ūkis. Mūsų senelis padalijo didelį ūkį dviem savo sūnums – broliams Juozui, Valento tėveliui, kurio žmona buvo Juliya Valinčiūtė iš Kalinavo (jis sukūrė sodybą, kur dabar Bronius Kliučinskas Punsko kaime gyvena), ir Jonui, mano tėveliui, kurio žmona buvo Zofija Zieniel iš Slabados – jie liko gyventi sodyboje, kur dabar Punsko kaimo Žilioniai gyvena. Dar buvo Juozo ir Jono brolis Antanas, nuėjęs į žentus į Šaltėnus, taip pat trys sesės: Marytė ir Mikasė (apsigyvenusios Lietuvoje) bei Ona (ištekėjusi už Bačkūno Punsko miestelyje).“

Suvalkų archyve Juozas Vaznelis rado informaciją, jog XVIII a. pabaigoje Čėplai gyveno Kreivėnų kaime. Tuomet jie vadinosi Czapla. Vėliau gyveno Punsko kaime ir vadinosi Czaplis. Valento tėvas Juozas, Jurgio (g. 1886 m.) ir Katrės Radzevičiūtės sūnus, gimė 1910-02-20 Punske. Mirė 2006-10-31 Punske. Juozo tėvas turėjo pavardę Czepla, o 1908 m. vadinosi Czaplis.

Valento tėvas buvo teisingas, geras žmogus (o tai reta dangaus dovana). Sulaukė garbingo amžiaus. Visada buvo labai mėgstamas ir mylimas, anūkų ir proanūkių vadintas Tėtuliui.

Su jaunesne drauge Irena Nevulyte iš Burokų, vėliau tapusia žmona, V. Čėpla susipažino besimokydamas Punsko licėjuje, paskui bendravo per iškylas, išvykas su Punsko kultūros namų kapela (tada dar nevadinta „Klumpe“) ir dainininkais į mūsų krašto kaimus. Šeimą sukūrė 1966 m. Abu dirbo mokytojais. Užaugo dukra Alicija ir sūnus Algirdas. Abu baigė aukštuosius mokslus. Tėvėlių keliu žengė ir lenkų kalbos mokytoja tapo dukra Alicija. Baisi nelaimė šeimą ištiko 1994 m., kuomet ekskursijos su

auklėtiniais metu staigi mirtis pasiglemžė Valento žmoną – puikią istorijos mokytoją Ireną Čėplienę. Mylimos Mamytės atminimui dukra Alicija pakrikštijo Irute savo dukrele. Motinos diena ir Valentui, ir jo vaikams visada buvo pilna liūdesio... Tėvų netektis vaikystėje ir jaunystėje yra didžiausia skriauda šeimai, ypač vaikams (nesvarbu, kokio jie amžiaus). Valentui teko gedėti jaunos mamos ir vėliau panašaus amžiaus žmonos. Bet likimui neužbėgsi už akių. Sakoma, laikas gydo visas žaizdas. Ilgai tai trunka, gyja pamaži. Praradimo akimirka yra be galo skaudi. Sunku susitaikyti su mintim, kad artimieji negrįš

iš Anapilio, bet reikia gyventi toliau ir puoselėti jų atminimą.

V. Čėpla ir mūsų krašto visuomenės veikėjas bei vienas iš pirmųjų mokinių, vėliau iš mokytojo perėmęs darbą lietuvių kultūros namuose – Valentas Uzdila, gyvendami gretimuose kaimuose (vienas Punsko, kitas Kreivėnų), sueidavo, susitikdavo Punsko miestelyje, sveikindavo vienas kitą su vardadieniu, bendravo. Juos siejo ir retas mūsų visuomenėje vardas.

Valentas Uzdila, duodamas interviu portalui punskas.pl, kalbėjo: „Valentas Čėpla studijavo istoriją ir geografiją Balstogėje. Dirbo Punsko pagrindinės mokyklos ir licėjaus mokytoju. O 1965–1972 m. buvo Punsko lietuvių kultūros namų vedėjas. Jo vadovavimo laikotarpiu Punsko LKN veikė kapela „Klumpe“ (tada dar be pavadinimo; V. Čėpla grojo kontrabosu, dainavo tenoruose), choras „Dzūkija“, mokytojų choras, kaimo šeiminių vokalinė grupė, muzikinio židinio pianino ir akordeono klasės, šokių grupė, estradinis dainų ir šokių ansamblis „Punia“. Kultūros namuose vykdavo pasakų

vakarai vaikams, dailės užsiėmimai, parodos, šachmatų ir šaškių turnyrai.

Įsitraukė V. Čėpla į visuomeninę veiklą bei dirbo LVKD instruktoriumi. 1989 m. išėjo į pensiją. Giedojo kurį laiką Punsko bažnytiniame chore. Teko susitikti vienų laidotuvių metu. Širdis džiaugėsi matant mokytoją giedančiųjų gretose. Vėliau bažnytiniame Punsko chore negiedojo. Nepavyko sužinoti, kodėl taip trumpai dalyvavo. Priėjau išvadą, kad giedodamas ir matydamas gedinčius savo artimųjų pats prisimindavo mirusią mamą ir žmoną. Jam turėjo būti sunku ir neįmanoma giedoti, todėl išėjo iš choro, o užsiėmė žvejyba. Mėgo laisvalaikiu žuvauti, gamtoje būdamas grožėjosi jos gėrybėmis, žaluma. Niekur nekeliaavo, be galo mylėjo savo kraštą.“

V. Čėplos klasės draugas Kazimieras Baranauskas apie savo klasę ir lietuviškojo lavinimo svarbą rašė „Suvalkiečio“ 2006 m. 1 nr., straipsnyje „Sugrįžtantys paukščiai“. Apie V. Čėplą jis pasakojo: „Valentą prisimenu dar iš Punsko pagrindinės mokyklos laikų. Susipažinome besimokydami 5 klasėje. Baigus 1952 m.

keturklasę Valinčių mokyklą, atėjus į Punsko septynmetę, teko kartu sėdėti viename suole. Tai buvo linksmo būdo berniokas, paslaugus, žodžiu, geras kompanionas. Kelerius metus priklausė mokytojos Petronėlės Jakimavičienės šokėjų ansambliui, dalyvavome išvykose, kartą netgi kažkokiame šventėje Balstogėje. Jis buvo linksma grupės siela.

1955 m. baigę pagrindinės mokyklos tada privalomas septynias klases, Jono Stoskeliūno ir Juozo Vainos pakalbinti, mokėmės vienus metus Suvalkų licėjuje, vėliau Punsko lietuviškame licėjuje, kur prabėgo įdomiausi, prasmingiausi jaunystės metai. Be mokslo, dalyvavome saviuokloje, taip pat kartu šokome. Valentas turėjo gerą balsą, tai ir dainavo.

Galbūt labiausiai įsimintini vadinamieji užklasiniai užsiėmimai. Valentas gyveno netoli mokyklos, Punsko kaime, tai ne kartą teko buvoti susiėjimuose ar reikalui esant pas Valentą „kirpėją“, nes mokytojas J. Vaina nepakentė moksleivių su ilgais plaukais. Matavo pridėjęs degtuką. Plaukai turėjo būt degtuko ilgio, ne ilgesni. Tai pakirpdavo Valen-

to tėvelis, o paskui ir pats Valentas. Baigiant licėjų, tapo ir šimtadienio organizatoriumi. Tačiau nekaip baigėsi mums abitūros egzaminai, nes tik trys galėjo juos išlaikyti, bet tai jau „kita daina“. Kiti pasivijo vėliau...

Palikdami savo alma mater, vis vien pasižadėjome kas 5 ar 10 metų susitikti. Žodį ištesėjome. Paskutinį kartą susitikome 2015 m. rugpjūčio 25 d. Suvalkuose, licėjaus 60-mečio išvakarėse. Valentas atrodė išvargęs, tamsaus veido, kai kas iš pradžių jo netgi neatpažino. Visgi susitikimas užtruko kelias valandas, prisiminimams nebuvo galo. Atrodo, kad klasė išlaikė ne tik brandos (kai kurie vėliau), bet ir draugystės egzaminą.“

Mano klasės draugė Onutė Kalkauskaitė-Virbylienė man priminė: „A. a. Mokytojas Valentas Čėpla Punsko pagrindinėje mokykloje tai mūsų klasę mokė istorijos, o licėjuje geografijos. Per pamokas naują temą labai įdomiai pristatinėjo, pasakodavo, pridėdamas kokią įdomybę, pajuokaudavo. Niekada neliepdavo patiems skaityti naujos temos teksto iš vadovėlio, pats taip pat neskaitė mūsų akivaizdoje. Tikrai turėjo daug žinių. Per jo pamokas visi atidžiai, susikaupę klausėsi, niekas neišdykaukavo. Visada būdavo linksmas. Kartą, kai dvi mergaitės liko, o kiti pabėgo iš paskutinės pamokos – kitą dieną per pamoką nesivaržydamas pamokė: „Jei bėgat, tai visi iki vieno, vieningai bėkite, ir man pasakykite, tada nebarsiu.“ Nederėtų šito viešinti, bet toks faktas liudija, kad mokytojas irgi žmogus, o gyvenime ne vien geri dalykai laukia kiekvieno. Jis neva skatindamas bėgti iš pamokų mokė vieningumo, draugiškumo, susigyvenimo. Gal ne tiesiogiai, bet Mokytojas „tiesė jauniems žmonėms kelią į gyvenimą“. Tas vieningumas, sutarimas būtinas tarp žmonių ir šeimoje, ir kitur. Ne vienas vėliau įsitikinome, kad su žmonėmis nėra lengva ir paprasta bendrauti, dirbti...“

Iš savo tėvų žinau, kad Punsko

2000 m. Kūčios. Su Juozu Čėpla ir Vitu Drūčiu

kaimo Čėplų šeima labai veiklūs žmonės buvo, be galo darbštūs, iškalbūs ir siekiantys gerovės visam kaimui, visai lietuvių visuomenei, mylintys savo gimtinę.

Apie mokytoją V. Čėplą išlikę vien geri prisiminimai. Jis buvo geros sielos žmogus. Per pamokas svarbu jam buvo ne tik žinios. Jas perteikdavo savo mokiniams, retai žvelgdamas į vadovėlį ir skatindamas naudotis žemėlapiu. Ragino vis savęs nenuvertinti, sakė, kad dar svarbiau yra valia, ištvermė ir pasitikėjimas savim. Šito mokė ir išleido keliauti gyvenimo keliais ir takeliais ne vieną mokinį laidą. Sakydavo, kad gyvenime reikia ištvermės, kantrybės, sutarimo

su kitu žmogumi, pasitikėjimo savim, savo jėgomis, išmintimi. To mokė ir pratino būti savim, pasitikėti savo jėgomis, siekti užsibrėžto tikslo. Ne vienam jo patarimai praverė ir mokykloje, ir ateityje. Jis išmokė mylėti savo kraštą ir gimtus namus.

Malonu buvo, kai pakvietė mane jaunesniems jo auklėtiniams patalkinti renginio metu – būti vedėja. Pratino nugalėti jaudulį, nors kai tai įgimta- nugalėti sunku...

Mokytojui esu dėkinga už pamokas ir popamokinę veiklą. Už pamokas su žemėlapiu. Nors pats galbūt keliavo po pasaulį tik žemėlapyje, bet išmokė juo naudotis, nepaklysti. Pasakė net, kur rasime upę be vandens.

Ogi upė be vandens – tik žemėlapyje.

Norisi pagerbti V. Čėplą ne vien kaip mokytoją, bet ir to paties Punsko kaimo, tik kitos linijos, gyventoją.

Kaip saulės palydovas yra šešėlis, taip džiaugsmas, kančia – žmogaus likimo palydovai. Kartais jie dažniau lanko žmogų nei pavasario vėjai, bet moko gyvenimo išminties. Žmogui įgimta siekti meilės, džiaugsmo, sėkmės, bet nepavyksta išvengti skausmo ir kančios. Tai žmogiška. Beje, reikia susitaikyti su likimu ir toliau gyventi, nepamirštant minėti mirusius savo artimuosius. Nuoširdžiai užjaučiame gerb. Mokytojo šeimą.

Ačiū visiems už pateiktas žinias.

A. a. Robertas Duda – mūsų krašto studentų rėmėjas

IRENA MARCINKEVIČIENĖ

Gegužės mėnesio pabaigoje Punsko Kovo 11-osios licėjų pasiekė žinia, kad ankstyvą pavasarį Bostone mirė mokyklos absolventų rėmėjas Robertas M. „Bob“ Duda. Susipažinome su šviešaus atminimo Robertu 2013 metų birželio 18 dieną, kuomet į mokyklą jį atlydėjo Remigijus Gaška.

Aldona ir Remigijus Gaškos buvo ilgamečiai Punsko Kovo 11-osios licėjaus absolventų, studijuojančių Vytauto Didžiojo universitete Kaune, vėliau ir kituose universitetuose, rėmėjai. Remigijus teigia su Punsku susipažinęs 1997 metais, kai atvyko į mūsų kraštą su Pasaulio lietuvių bendruomenės ekskursija. Apsilankymas paliko jam gilų įspūdį, kurio pasekmė buvo apsisprendimas remti

šio krašto lietuvius. Kartu su žmona Aldona nuo 2001 iki 2011-ųjų jie rėmė finansiškai ir moraliai kelias dešimtis studentų. Pats rėmėjas įvardija 46 jaunuolius, kuriems teikė paramą, o 42 iš jų studijas sėkmingai baigė. Kuomet galimybės padėti studentams finansiškai pasibaigė, Remigijus surado kitą žmogų, kuris toliau remtų. Tai ir buvo Robertas Duda, su kuriuo jis atvyko į Punską 2013-ųjų vasarą.

Robertas M. Duda atvykęs pristatė kaip ketvirtosios kartos Amerikos lietuvis. Pasakojo, kad jo močiutė gimusi Kauno apylinkėse. Vaikystėje gyveno viename name su seneliais lietuvišiais ir su jais kalbėjosi lietuviškai. Po to 40 metų nevartojo lietuvių kalbos, tačiau niekada neužmiršo

pokalbių su savo „dieduku“, kuris sakydavo: „Jeigu kada nors leis galimybės – padėk Lietuvai“. Tai jis išpildė Lietuvai atgavus nepriklausomybę.

Robertas Duda gimė 1942 m. spalio 1 d. Greenfieldo mieste, Wisconsin valstijoje. Augo Whatley miestelyje, čia baigė vidurinę mokyklą, po to Massachusetts universitete studijavo verslo administravimą, įgijo bakalaurą, vėliau ir magistro laipsnį. Įstojo į Jungtinių Amerikos Valstijų oro pajėgas, baigė karininkų mokyklą, pasiekė pulkininko karinį laipsnį. Tarnavo Vokietijoje, dalyvavo Vietnamo kare. 1996 metais išėjo į pensiją.

Didžiudamasis savo lietuvių kilme, jis organizavo paramą Alytaus ir Marijampolės ligoninėms, Kauno

Robertas Duda susitikime su būsimais studentais, 2013 m.

klinikoms. Aktyviai dirbo JAV veikiančiame Lietuvos vaikų globos būrelyje „Saulutė“ ir teikė paramą, tarp kitko, Kauno vaikų namams.

Robertas Duda domėjosi savo tėvių kraštu, mėgo skaityti karines, istorines knygas, aktyviai dalyvavo vaikystės miestelio Whatley bibliotekos veikloje. Kiekvienais metais atvykdavo į Lietuvą, kur turėjo labai artimų bičiulių.

2013 metais Robertas Duda buvo pasiruošęs remti tris studentus, kurie ketino studijuoti Lietuvos aukštosiose mokyklose. Atvykęs pasikalbėjo su keturiais abiturientais, siekusiems paramos, ir nusprendė visus juos paremti. Šiomet šie pirmieji keturi atsiims bakalauro diplomus, tačiau jų rėmėjui šios šventės nebuvo jau lemta sulaukti. Prie pirmųjų keturių prisidėjo dar keturi, kuriuos remti pradėjo jau po kiekvienų kitų mokslo metų pabaigos. Atvykdavo kasmet vasarą į mokyklą su bičiuliu iš Kauno, susitikdavo su abiturientais, siekiančiais gauti paramą ir su

jau ją gaunančiais. Robertas domėjosi absolventų darbais, planais, svajonėmis. Studentų tėveliai visada pakviesdavo kartu papietauti, o Robertas visada mielai bendraudavo, nors ir kuklinosi, sakydamas, kad nereikia jo vaišinti.

Štai kaip studentai prisimena savo mecenatą:

„Ponas Robertas Duda buvo žmogus, kurį sunku būtų pamiršti. Jis buvęs ne tik šiltas ir nuoširdus, mėgdavęs juokauti, bet ir labai norėjo padėti kitiems. Jis buvo mums pavyzdys – žmogus daug išgyvenęs, bet niekada niekuo nesiskundęs. Net ir pablogėjus sveikatai jis buvo pilnas entuziazmo, gerai nusiteikęs. Ne kartą parašydavo, paklaUSDavo, kaip sekasi mokslai, rūpindavosi, visada pasveikindavo su šventėmis.“

Robertas Duda pasižymėjo pozityviu mąstymu ir dideliu entuziazmu, noru padėti šio krašto studentams. Turbūt kiekvieną iš mūsų, sprendžiant tiek studijų, tiek gyvenimiškas problemas, labiausiai

motyvavo ne pono Roberto teikiama pagalba, o jo pavyzdys.

Jis daug keliavo – tai mus irgi pakerėjo. Nors ir buvo gana garbaus amžiaus, nesėdėjo užsidaręs namuose, o stengėsi pragyventi gyvenimą kuo gražiau – aplankė vietas, kuriose dar nebuvo lankęsis, ir kasmet vis sugrįždavo į Lietuvą, susitikdavo su mumis. Savo sąrašė turėjo dar daug kitų gražių vietų, kurių liga ir mirtis pamatyti neleido.

Verta paminėti, kad didžiąją gyvenimo dalį ponas Robertas praleido JAV, tačiau jis neužmiršo savo kilmės, o laikui bėgant vis tvirčiau palaikė ryšius su Lietuva ir lietuvių organizacijomis. Nors jo namai buvo Amerikoje, giliai širdyje jis mylėjo Lietuvą ir norėjo, kad tėvynė klestėtų. Jis ne tik rėmė mūsų, Punsko Kovo 11-osios licejaus, Lietuvos studentus, bet ir aprūpindavo Lietuvos ligonines medikamentais, įranga. Taip pat kviesdavo gydytojus stažuotis JAV, susipažinti su naujomis technologijomis.

Bendravome su ponu Robertu tiek lietuvių, tiek anglų kalba, tačiau pastebėjome, kad laikui bėgant jis labai pagilino lietuvių kalbos žinias, o tai mus labai sužavėjo ir parodė, kad mokytis niekada nėra per vėlu ir kiekviename gyvenimo etape būtina siekti savo tikslų ir svajonių. Tikimės, kad šie prisiminimai apie poną Robertą ir toliau motyvuos mus sėkmingiems darbams ateityje. Prisiminsime jį besišypsantį, pilną energijos, mylintį savo studentus.“

Robertas Duda po trumpos ligos mirė šių metų vasario 26 dieną. Dėl netekties liūdi ne tik jo remiami Punsko licejaus absolventai, bet taip pat daug draugų ir šeimų narių.

Lietuvos žiniasklaida

2017 05 11 – 05 28

Šįkart visi svarbiausi įvykiai vyko Seime: pagaliau priimtose su alkoholiu susijusios įstatymų pataisos, balsuota už naujojo Darbo kodekso priėmimą, metinį pranešimą skaitė Prezidentė Dalia Grybauskaitė. Čia buvo kilę didelių aistrų ir netgi grasinta apkalta trims Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjungos (LVŽS) nariams už Konstitucijos pažeidimą, kai Seimo narė „valstietė“ savo kolegą registravo kalbėti naudodamasi jų kortelėmis.

Birželio 1 dieną pagaliau baigėsi kelis mėnesius trukęs „antialkoholinis maratonas“ – Seimas galutinai pritarė alkoholio prekybos, vartojimo ir reklamos griežtinimui.

Po šių apribojimų Lietuvoje daug kas pasikeis – iki 20 metų jaunimas alkoholio neragaus, sutrumpės prekybos laikas ir bus uždrausta reklama: nuo 2020 metų bus draudžiama prekiauti alkoholiu paplūdimiuose, nuo kitų metų turėtų būti trumpinamas prekybos alkoholiu laikas: darbo dienomis ir šeštadieniais – nuo 10 iki 20 valandos, sekmadieniais – nuo 10 iki 15 valandos.

Nors parlamentas, kaip ir Lietuvos gyventojai, dėl antialkoholinių pataisų seniai pasiskirstęs į dvi stovyklas, ir po balsavimo aistros tiek Seime, tiek visuomenėje nerimo.

Kaip rašė lrytas.lt, konservatorių partijos pirmininkas Gabrielius Landsbergis po balsavimo sakė galintis pasidžiaugti, kad daugelis nuostatų, kurios kėlė nuostabą, buvo atšauktos. Liko lauko kavinės, nereikia slėpti maišeliuose alkoholio. „Vienintelis dalykas, dėl kurio apmaudu, – amžius“, – sakė konservatorius. [...] Konservatorius Antanas

Matulas teigė, kad draudimai vartoti alkoholį iki 18 metų šiuo metu realiai neveikia, todėl nieko Lietuvoje nepasikeis, kai dabar uždraudė iki 20 metų. „Kompleksinių priemonių nebuvo pateikta – gydymo prieinamumo pagerinimo, kontrabandą užkertančių priemonių, užkertančių kelią nelegalios prekybos didėjimui.“

Politikas pateikė pavyzdį, kaip kaimyninėse šalyse lietuviai perka alkoholį, ir ragino susimąstyti, ar dabar priimti ribojimai nepakenks Lietuvai.

Visą laiką pagrindiniu pataisų priešininkų puolimo objektu buvęs sveikatos apsaugos ministras Aurelijus Veryga ragino nesieti amžiaus cenzu su nepasitikėjimu Lietuvos piliečiais. „Tikrai nereiktų tapatinti šių dalykų su tarnavimu kariuomenėje ar santuokos galimybe. [...] Tai nesukuria prievolės tuokiantis ar tarnaujant būti išgėrusiam“, – teigė ministras. Jis sakė, kad kalbama apie biologinę brandą. Teigė, kad tik laiko klausimas, kada Latvija, Estija ir Lenkija paseks Lietuvos pavyzdžiu. „Kartelės kėlimas įpareigoja suaugusius žmones žiūrėti į tai daug rimčiau“, – sakė ministras.

Vieno iš pagrindinių antialkoholinės kampanijos veikėjų A. Verygos nuomone, tai tik pirmasis kovos etapas. Ateity, ko gero, bus imtasi ir kitų draudimų, o vienas pirmųjų būsimų žingsnių – liaudyje „bambaliais“ vadinamuose plastikiniuose litro talpos buteliuose alaus pardavimo „sutvarkymas“. Numatytas ir specializuotų alkoholio parduotuvių steigimas.

„Nelaimėliui“ ministrui kluvo ir už duomenų apie lietuvių išgeriamo alkoholio kiekio paskelbimą. „Už Lietuvos juodinimą“ parlamente kai

kurie nariai jam ėmė grasinti net apkalta.

„Lietuviai – labiausiai prasigėrusi tauta pasaulyje. Prieš porą savaitių, kai prie Seimo vyko koncertas „Laisvę rokenrolui“, tokią sensacingą žinią paskleidė A. Verygos pasikviestas Pasaulio sveikatos organizacijos (PSO) veikėjas Gaudenas Galea. Anot PSO, pernai kiekvienam Lietuvos gyventojui vidutiniškai teko po 16 litrų gryno suvartoto alkoholio, o skaičiuojant asmenis nuo 15 metų – net 18,2 litro!

Tačiau Lietuvos statistikos departamentas paskelbė visai kitokius duomenis: praėjusiais metais kiekvienam vyresniam nei 15 metų šalies piliečiui teko 13,2 litro suvartoto alkoholio. Palyginti su 2015-aisiais, vidurkis sumažėjo net 0,8 litro“, – rašė „Lietuvos rytas“.

Kai kurie itin patriotiškai nusiteikę tautiečiai dėl to netgi reikalavo, kad tuo susidomėtų Valstybės saugumo departamentas (VSD), kai kurie politikai manė, kad jei ne VSD, tai prokurorai tikrai turėtų viską išsiaiškinti. „Būtina kreiptis į Generalinę prokuratūrą, kad ji iširtų, kas yra tas nepriklausomas ekspertas, pateikęs PSO tokius duomenis ir nurodęs, kad Lietuvoje vien neapskaitomo alkoholio kiekvienas gyventojas per metus suvartoja 2,9 litro. Tai yra veikimas prieš valstybę, jos šmeižimas. Įtariame, kad tas ekspertas ir yra sveikatos apsaugos ministras A. Veryga, kuris ne kartą gyrėsi, kad būtent jis teikia duomenis PSO“, – „Lietuvos rytui“ kalbėjo Seimo Sveikatos reikalų komiteto pirmininko pavaduotojas, „tvarkietis“ Remigijus Žemaitaitis.

[...] R. Žemaitaitis mano, kad prokurorams pasidomėjus sveikatos

apsaugos ministro veikla jo karjeros laukty liūdna pabaiga: „Tokiems Seimo nariams ir ministrams turėtų gręsti apkaltos procesas“, – politikos mintis perteikė dienraštis.

Tuo metu LRT radijui „Danske Bank“ ekonomistas Rokas Grajauskas komentuodamas Seime priimtas pataisas sakė, jog nesiėmus veiksmų prieš šešėlinę ekonomiką ir smarkiai pakėlus akcizus, Alkoholio ribojimo įstatymo pataisos naudos gali ir neatnešti.

„Gyvename šalia kitų valstybių, Europos Sąjungoje, kur lengva važiuoti iš šalies į šalį. Tikėtina (ypač jei nebus imamas bendrų veiksmų regione ir Latvija arba Lenkija nesiims kelti akcizų), kad vis daugiau žmonių važiuos į aplinkines valstybes. Tai matome ir dabar – žmonės važiuoja apsipirkti į Lenkiją.

Akcizų didinimas negali būti neapgalvotas ir per didelis. Planuose matome įvairius skaičius. Kartais norima akcizus pakelti kone iki skandinaviško lygio. Jei būtų einama tokiu keliu, gręstų dideli praradimai. Vartojimas vis tiek nesumažėtų, nes žmonės tiesiog apsipirktų kaimyninėse valstybėse“, – sakė ekonomistas.

D. Grybauskaitė Seime eilinį kartą skaitė metinį pranešimą. Konstitucija įpareigoja valstybės vadovą kartą per metus apžvelgti padėtį Lietuvoje, šalies vidaus ir užsienio politiką.

Prezidentė kalbėjo apie švietimą, politinę atsakomybę, grįžusių pasitikėjimą teismais, visuotinį nepakantumą korupcijai, kovą su alkoholizmu ir kt. Nors pranešime lakoniškai kalbėta apie daug ką, vis dėlto žiniasklaidoje D. Grybauskaitės kalbos komentatoriai buvo vieningi – Prezidentė valdančiąją daugumą dėl jos veiklos negailestingai sumaišė su žemėmis.

Kaip rašė lrytas.lt, „buvo sumalti visi pagrindiniai valdančiųjų darbai, kuriais ir mėgsta girtis „valstiečiai“.

[...] Kalbėdama apie viešojo sektoriaus reformą D. Grybauskaitė pabrėžė tai, kas apskritai jau yra tapę pagrindiniu šios valdančiosios

daugumos bruožu, – užsitęsusių valstybės valdymo sumaištį ir reformų neapibrėžtumą. Tai esą jau pradeda kelti nerimą.

[...] „Neparuostų reformų manija, kuri matosi dabar, gali virsti išsiilgtų pokyčių parodija“, – tai kertinė pranešimo frazė“, – rašė lrytas.lt.

Anot šio portalo, po Prezidentės pranešimo politikos užkulisiuose atsirado „baimingų spėlionių“ – galbūt dabar jau prasidės atviras karas ar apskritai įvyks triukšmingos skyrybos, griūtis ir koks nors valdžios perdėliojimas?

Vytauto Didžiojo universiteto Politikos mokslų ir diplomatijos fakulteto profesorius Mindaugas Jurkynas agentūrai BNS taip pat sakė, kad šis Prezidentės pranešimas buvo vienas iš kritiškiausių jos pasisakymų apie valdančiąją daugumą, daug dėmesio skiriant reformų, draudimų ir žiniasklaidos ribojimo iniciatyvų kritikai. „Iš esmės tai vienas iš kritiškiausių pasisakymų valdančiajai koalicijai ir Vyriausybei šios koalicijos kontekste. [...] Kritinis požiūris ypač išryškintas nuo pat pradžių ir nemanau, kad valdančiajai koalicijai būtų dėl ko labai džiaugtis“, – pažymėjo politologas.

Tuo metu valdantieji D. Grybauskaitės kritiką savo adresu buvo linkę sumenkinti.

„Premjeras sako Prezidentės pranešime išgirdęs ne kritiką, o lūkesčius“, – apie tai rašė portalas 15min.lt. „Vertinu kaip apžvalgą už praėjusius metus, tam tikras išsakytas viltis, tikėjimą, kas turi būti padaryta šitos Vyriausybės ir valdančiosios daugumos“, – žurnalistams Seime komentuodamas šalies vadovės metinį pranešimą sakė premjeras Saulius Skvernelis.

Klausiamas, kaip vertina Prezidentės išsakytą kritiką dėl sumaišties valstybės valdyme, reformų neapibrėžtumo, premjeras sakė nemanantis, kad tai buvo kritika konkrečiai Vyriausybei. „Aš tikrai nemanau, kad tai buvo kritika Vyriausybei, buvo

kalbama ir apie valdančiąją daugumą apskritai, išsakyti lūkesčiai, ir aš vertinu kiekvieną pastebėjimą ir teigiamą kritiką, ir, matyt, Vyriausybė dar ryžtingiau ir kryptingiau tuos darbus privalės daryti“, – sakė S. Skvernelis.

Valdančiųjų (LVŽS) lyderis Ramūnas Karbauskis žiniasklaidai teigė gerbiąs Prezidentės kritiką, bet pabrėžė, kad ir „valstiečiai“, ir valstybės vadovė vienodai supranta tai, kas turi būti padaryta. „Prezidentė visiškai taip pat kaip ir mes supranta tai, kas turi būti padaryta. Galbūt skiriasi veiksmų prasme požiūris, kaip tų tikslų siekti. [...] Prezidentė turi tokią teisę kritikuoti ir mes ją gerbiame. Aš iš tikrųjų labai lauksiu kitų metų Prezidentės ataskaitos“, – Seime žurnalistams sakė R. Karbauskis.

O Seimo nariai LRT radijo laidoje „LRT vasaros studija“ kalbėdami apie išsakytą kritiką Vyriausybei teigė, jog S. Skvernelis turės reaguoti į D. Grybauskaitės kritiką.

„Dabar jis pats (S. Skvernelis – red.) turi prisiimti atsakomybę už nebevykstančią aukštojo mokslo reformą, naujas Seimo iniciatyvas, už tai, kad su alkoholio problema kovojama tik draudimais. Akivaizdu, kad Prezidentės pirštas bestas būtent į pagrindinį asmenį Vyriausybėje – į premjerą“, – laidoje sakė Tėvynės sąjungos-Lietuvos krikščionių demokratų partijos pirmininkas G. Landsbergis.

Anot jo, anksčiau premjeras, atidavęs ministrams daryti savo darbus, daugiau laikėsi nuošalyje, jis netgi išeidavo su tokiais pareiškimais, kad „aš savo ministrų programai nepritariu“. „Akivaizdu, kad tas laikas baigėsi. Dabar turi būti prisiimta atsakomybė ir premjeras turi pasakyti, ką jis žada padaryti, kad reformos nestrigtų ir eitų į priekį tiek dėl aukštojo mokslo, tiek bendrojo lavinimo, tiek sveikatos klausimų“, – kalbėjo politikas.

Tiesa, komentuodami metinį pranešimą politologai atkreipė dėmesį ir į Prezidentės kalbos trūkumus.